



KEMPELEEN VANHUSPOLIITTINEN OHJELMA

VUOSILLE 2021-2025 (2030)

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	2
2 VANHUSTENHUOLLON OHJAAMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	3
2.1 Vanhustenhuollolle asetetut arvot.....	3
2.2 Lainsäädäntö.....	3
3 IKÄÄNTYNEIDEN MÄÄRÄ JA VÄESTÖNKEHITYS.....	4
4 VANHUSTEN HUOLLON KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	8
5 VALTAKUNNALLISESTI ASETETUT IKÄIHMISTEN HOITOA JA PALVELUA KOSKEVAT LAATUSUOSITUKSET JA TAVOITTEET.....	8
6 KOTONA ASUMISTA TUKEVAT PALVELUT KEMPELEESSÄ.....	9
6.1 Huoli-ilmoitus.....	9
6.2 Yhteydenotto ja palvelutarpeen arviointi.....	9
6.3 Tukipalvelut.....	11
6.4 Päivä- ja virkistystoiminta.....	12
6.5 SAP-toiminta.....	12
6.6 Omaishoidontuki.....	13
6.7 Kotihoito.....	14
6.8 Veteraanipalvelut.....	16
6.9 Vuorohoito.....	16
6.10 Perhehoito.....	17
6.11 Terveysten- ja sairaanhoitopalvelut.....	17
6.12 Sosiaalipalvelut.....	18
7 TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN.....	19
8 IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTI KEMPELEESSÄ.....	21
8.1. Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.....	21
8.2 Teknologisten palvelujen hyödyntäminen.....	22
8.3 Seniorineuvosto.....	22
8.3.1 Seniorineuvoston toiminta.....	23
9 PALVELUTARPEEN ENNAKOINTI JA LAADUN VARMISTAMINEN.....	23
9.1 Ennakoiva ja arvioiva työ.....	23
9.2 Kotihoidon henkilöstö ja ennakoitu tarve.....	24
9.3 Laadun hallinta.....	25
9.4 Valvonta.....	26
10 TOIMINTAOHJELMA.....	27
11 LOPPUSANAT.....	28

1 JOHDANTO

Kempele on voimakkaasti kehittyvä kunta, joka sijaitsee lyhyen ajomatkan päässä Oulusta. Kempeleen vahvuuksia ovat hyvä logistinen sijainti Oulun kupeessa, lähellä luontoa ja hyvät liikenne yhteydet. Kunnassa on tarjolla kuntalaisille korkeatasoiset ja asiakaslähtöiset peruspalvelut. Kempele-sopimuksen visioksi on yhteisesti määritelty ”Rohkea edelläkävijä - turvallinen kasvukunta”. Kempele nojaa taloudelliseen ja toiminnalliseen itsenäisyyteen. Se tarjoaa kuntalaisilleen turvallisen ympäristön elää ja toteuttaa unelmiaan, sekä yrityksille otollisen maaperän kasvaa ja kehittyä. Vision mukaisesti kunnassa toimitaan rohkeasti, luodaan uutta ja osallistetaan asukkaita. Toimintaa kannattelevat keskinäinen luottamus, kyky yhteistyöhön ja usko tulevaisuuteen. Kunnan toimintaa ohjaavina arvoina ovat Rohkeus, Turvallisuus ja Vastuullisuus. Päämäärinä on kestävästi kasvava, hyvinvoiva ja aktiivinen, kasvua ja oppimista tukeva sekä vakaa ja palveleva kunta (Kempele-sopimus, valtuustokausi 2017-2021).

Ikääntyneiden hoiva ja huolenpito organisoitiin omaksi alaprosessiksi peruspalveluihin vuonna 2013, jota ennen se oli ollut osa sosiaalinen turvallisuus -alaprozessia. Ikääntyneiden hoiva ja huolenpito -alaprozessin toiminnan tavoitteena on kempeleläisten ikääntyvien kotona asumisen tukeminen, jota mahdollistetaan tarkastelemalla palveluprosesseja ja rakenteita uudeltaisesta näkökulmasta. Tulevaisuudessa teknologiaa apuvälineitä hyödyntämällä pyritään vaikuttamaan kotona asumisen mahdollistamiseen yhä pidempään. Henkilöstön osaamisen ja osallistamisen sekä johtamisen vahvistamisen kautta pyritään sujuvaan ja kustannustehokkaaseen oikea-aikaisten palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Tärkeä palvelutoiminnan perusta on ammattitaitoinen henkilöstö. Tulevaisuudessa tärkeää roolia palvelutoiminnan järjestämisessä on hyvinvointiteknologisilla ratkaisuilla niin hoitohenkilöstön kuin asiakkaiden käytössä.

Tämän vanhuspoliittisen ohjelman laadinnassa on hyödynnetty valmistuneita ohjelmia ja selvityksiä. Näitä ovat olleet Kempele-sopimus, Kempeleen kunnan ikääntyvän väestön hyvinvointisuunnitelma (v. 2004), Ikäihmisten strategia (luonnos v. 2008), STM Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi (v.2013), STM Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030 – tavoitteena ikäkyvykäs Suomi (v. 2020).

Edellisen vanhuspoliittisen ohjelman päivitys tehtiin vuonna 2017. Palveluvaliokunta antoi ohjauksen (21.2.2017/3§) ja se hyväksyttiin kunnanhallituksessa (20.3.2017/92§). Vanhuspoliittinen ohjelmakirjan katsotaan olevan vanhuspalvelulain (980/2012) 5 §:n mukainen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Vanhuspoliittista ohjelmaa pystytään toteuttamaan pitkällä aikajänteellä, mutta ohjelma tarvitsee säännöllistä arviointia ja päivitystä.

Tämänhetkiset valtakunnalliset suositukset vanhustenhuollossa lähtevät 75 ikävuodesta eteenpäin. Kempeleen kunnan asukkaista yli 75 -vuotiaita on 1 290 henkilöä eli 6,63 % (Sotkanet, 31.12.2020). Vuoteen 2025 mennessä yli 75 -vuotiaita on 1 807 henkilöä eli 9,5 % ja vuonna 2030 heitä on 2 185 henkilöä eli 11,3 % koko kunnan väestöstä (Sotkanet, 2018). Koko Pohjois-Pohjanmaan alueella vuoteen 2025 mennessä yli 75-vuotiaita on 10,9% ja vuonna 2030 heitä on 13,2% alueen väestöstä (Sotkanet, 2018).

Kempeleen kunnan ikääntyvän väestön määrällinen kasvu ja prosentuaalinen osuus koko kunnan väestöstä sekä niiden tuomat vaikutukset ovat tämän vanhuspoliittisen ohjelman tarkastelun kohteena. Pitkäaikaisesta laitoshoidosta on siirrytty kotona asumista tukevien palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen mahdollistamalla ikääntyvän väestön kotona asuminen joko ikääntyvän omassa kodissa tai kodinomaisessa ympäristössä. Tarkoituksena on ikääntyvien palvelurakenteen muuttaminen enemmän avohuoltopainotteiseksi palveluksi.

Palvelut tuotetaan yhteistyössä julkisen, yksityisen, kolmannen sektorin ja kuntalaisten kanssa. Palveluiden tavoitteena on ikääntyvien kempeläisten tukeminen itsenäiseen ja mielekkääseen elämään yksilölliset voimavarat huomioiden ja niitä tukien. Kaikkien palvelujen suunnittelussa ja tarjoamisessa huomioidaan yksilöllisyys, tasa-arvo, turvallisuus ja valinnan vapaus. Hyvä hoito ja palvelu perustuvat voimavaralähtöisyyteen sekä oikeudenmukaisuuteen. Hyvään hoitoon ja palveluun kuuluu lisäksi turvallisuus ja oma osallistuminen, joita kuntouttavan työtteen avulla mahdollistetaan.

2 VANHUSTENHUOLLON OHJAAMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

2.1 Vanhustenhuollolle asetetut arvot

Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, johon sisältyy oikeus yhdenvertaisuuteen ja välttämättömään huolenpitoon. Käytännön vanhustyössä noudatetaan arvoihin perustuvia eettisiä periaatteita. Ikääntyneiden palvelujen keskeisimmät eettiset periaatteet ovat ikäihmisten arvostaminen, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen. Itsemääräämisoikeuden toteutuminen edellyttää, että ikääntynyt ihminen pystyy itse tekemään tietoisia valintoja ja että hän saa päätöksentekoaan varten tietoa ja muuta tukea. Yksilöllisyys on vapautta ja valinnanmahdollisuuksia, mutta se on myös vastuunottoa omasta elämästä. Ikääntyneiden hyvä hoiva ja hoito perustuvat oikeudenmukaiseen lähestymistapaan turvallisuus ja osallisuus huomioiden. Oikeudenmukaisuus liittyy inhimillisten tarpeiden tyydyttämiseen ja hyvinvointiin. Palvelujen oikeudenmukainen kohdentaminen edellyttää ikääntyneiden yhdenvertaisuuden turvaavaa palvelutarpeen arviointia ja palvelujen yhtenäisiä myöntämisperusteita. Oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan lisäksi erilaisuuden hyväksymistä ja syrjinnän estämistä sekä epäoikeudenmukaisuuteen puuttumista.

Kempeleen kunnan arvot Kempele-sopimuksen mukaisesti ovat Rohkeus, Turvallisuus, Vastuullisuus (Valtuustokausi 2017-2021), jotka myös ohjaavat kunnan ikääntyneiden palveluiden toimintaa.

2.2 Lainsäädäntö

Merkittävimpiä vanhustenhuollon täytäntöönpanoa ohjaavista yleisistä laeista ja asetuksista ovat Vanhuspalvelulaki (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012), Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Terveystieteiden laki (1326/2010), Omaishoitolaki (937/2005), Perhehoitolaki (263/2015), Kotikuntalaki (201/1994), Laki kotikuntalain muuttamisesta (1377/2010), Laki potilaan asemasta ja oikeudesta (785/1982), Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta (812/2000) sekä Tietosuojalaki (1050/2018). Vanhuspalvelulakiin on tehty tarkennus (565/2020) ympärivuorokautista hoitoa toteuttavan henkilöstön sitovan henkilöstömitoituksen sekä käytössä olevan arviointijärjestelmän osalta.

Vanhuspalvelulain tavoitteena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia ja terveyttä ja lisätä mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen kehittämiseen kunnassa. Tavoitteena on myös parantaa iäkkäiden henkilöiden mahdollisuutta saada laadukkaita palveluja sekä vaikuttaa palvelujensa sisältöön ja toteuttamiseen.

Vanhuspalvelulaissa (980/2012) ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkeikäistä (63+) väestöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka toimintakyky on heikentynyt ikään liittyvien syiden vuoksi.

Laki täydentää muuta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä ja painottuu sosiaalihuoltoon. Terveydenhuollon palveluista on säädetty terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Vanhuspalvelulain keskeinen sisältö on, että kunnan on laadittava valtuustokausittain suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi ja nimettävä vanhusneuvosto/seniorineuvosto/ikäihmisten neuvosto. Ikääntyneelle väestölle on tarjottava neuvontapalveluja ja riskiryhmille terveystarkastuksia, vastaanottoja tai kotikäyntejä. Palvelutarpeen arviointi on tärkeä osa vanhuspalvelulain kirjainta. Palvelutoimintaa ohjaavien periaatteiden mukaisesti huomiota kiinnitetään erityisesti kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin palveluihin. Pitkäaikainen hoito ja huolenpito toteutetaan ensisijaisesti yksityiskotiin tai muuhun kodinomaiseen hoitopaikkaan annettavilla sosiaali- ja terveyspalveluilla. Pitkäaikaista laitoshoidon järjestetään vain poikkeustapauksissa lääketieteellisillä perusteilla.

Ikääntymisen henkilön palvelutarpeet on selvitettävä monipuolisesti ja hänelle on laadittava palvelusuunnitelma. Ikääntymällä henkilöllä on oikeus saada myönnetty palvelut viimeistään kolmessa kuukaudessa päätöksestä. Kunnan käytettävissä on oltava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden tukemista ja palvelujen järjestämistä varten riittävästi monipuolista asiantuntemusta. Mikäli ikäs henkilö tarvitsee apua palvelujensa yhteensovittamisessa, hänelle on nimettävä vastuutyöntekijä. Toimintayksikölle on laadittava oma-avontasuunnitelma ja henkilöstön sekä tilojen tulee vastata asiakkaiden tarpeita ja johtamisen tulee olla asiakaslähtöistä. Kunnan on julkaistava ainakin puolivuositiedot siitä, missä ajassa ikäs henkilö voi saada hakemansa palvelut (Vanhuspalvelulaki 2012/980, 26§).

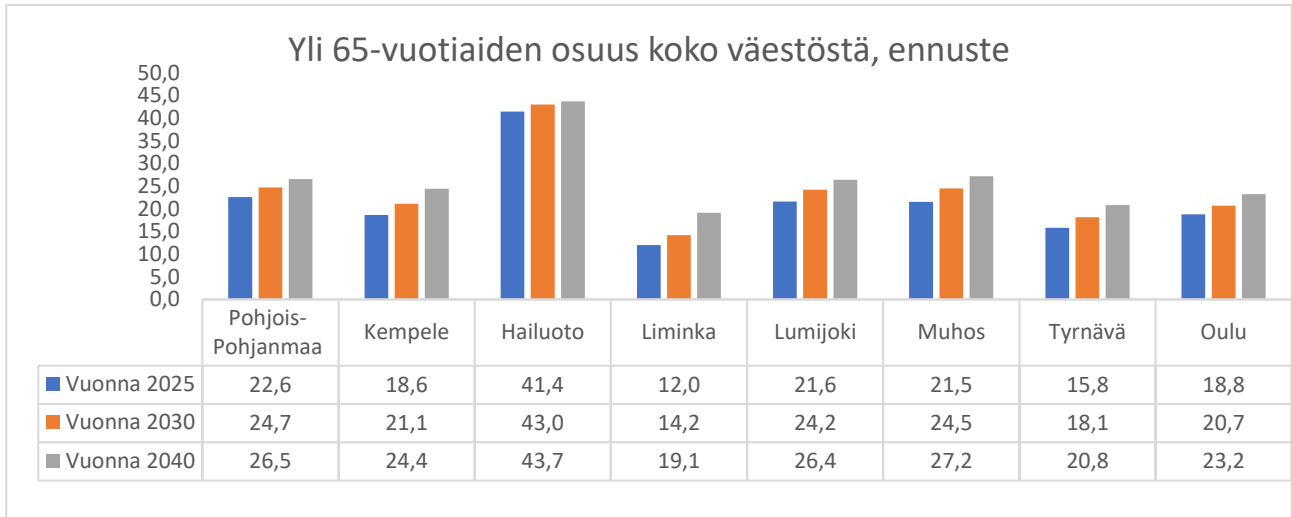
Sosiaalitoimen, pelastustoimen, hätäkeskuksen tai poliisin palveluksessa oleva viranomainen tai terveydenhuollon ammattihenkilö, on velvollinen ilmoittamaan viipymättä sosiaalitoimelle, mikäli hän on saanut tehtävässään tiedon ikääntyneestä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan (SHL 2014/1301, 48 §, Vanhuspalvelulaki 2012/980, 25§). Terveydenhuollon ammattihenkilön on ilmoitettava sosiaalitoimelle ikääntymisestä henkilön kotiuttamisesta terveydenhuollon laitoksesta hyvissä ajoin ennen kotiuttamista (SHL 2014/1301, 35§).

Kotikuntalain (1377/2010) ja sosiaalihuoltolain (1378/2010) muutokset mahdollistavat sen, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä tai vastaavissa olosuhteissa asuvilla henkilöillä on mahdollista valita kotikuntansa. Tämä koskee muun muassa niitä vanhuksia, jotka haluavat muuttaa lähelle sukulaisiaan.

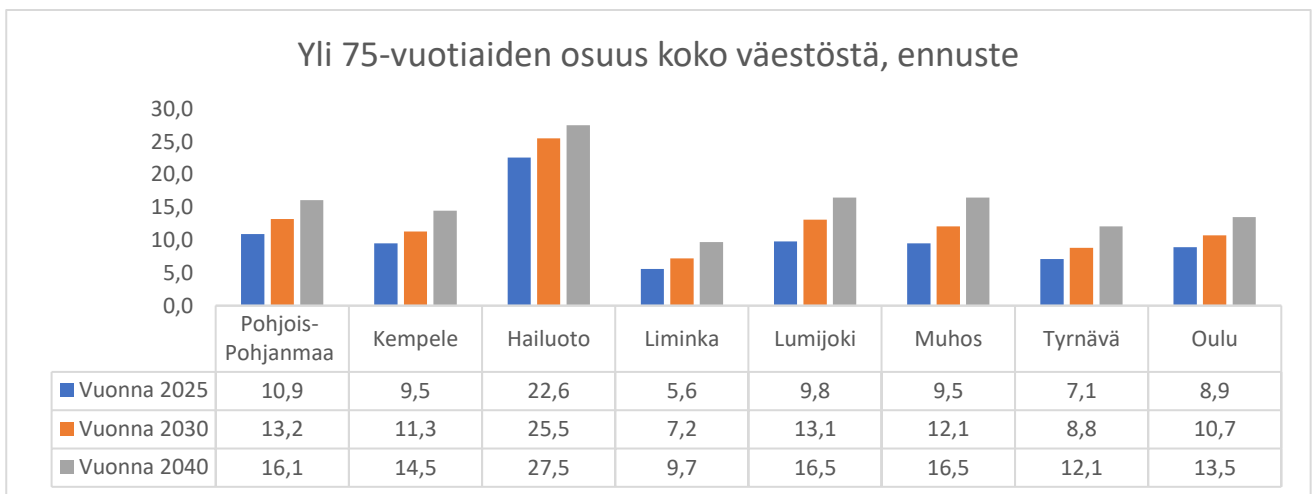
Uusi terveydenhuoltolaki (1326/2010) on yhdistänyt kansanterveyslain ja erikoissairaanhoidon toiminnan ja palvelujen sisältöä koskevat säännökset yhdeksi laiksi. Myös terveydenhuollon asianmukaiseen toimeenpanoon liittyvät sosiaalihuollon palvelut pitäisi entistä paremmin integroida eheäksi palvelukokonaisuudeksi. Terveydenhuoltolaissa terveydenhuollon palvelujen järjestäjälle on velvoite toimia yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen järjestäjien kanssa siltä osin kuin tehtävien asianmukainen hoitaminen edellyttää. Terveydenhuollon, erityisesti perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon välinen yhteistyö on mahdollista, jos kunta haluaa sen toteuttaa.

3 IKÄÄNTYNEIDEN MÄÄRÄ JA VÄESTÖNKEHITYS

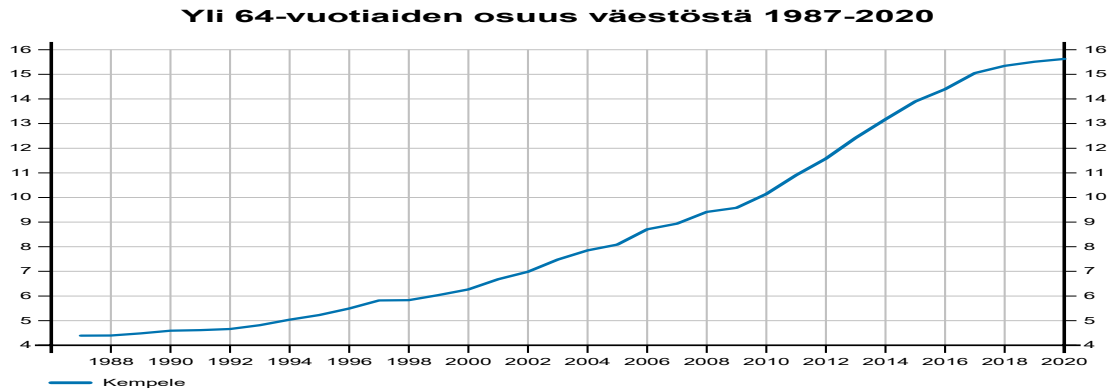
Pohjois-Pohjanmaa on nopeimmin ikääntyvä maakunta. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on noin 17 %. Ikärakenne kunnissa on erilainen ja osassa kunnista vanhusten määrän ennustetaan kasvavan jopa 40 %:iin vuoteen 2025 mennessä. Koko Pohjois-Pohjanmaan alueella vuoteen 2025 mennessä yli 75-vuotiaita on 10,9 % ja vuonna 2030 yli 75-vuotiaita on 13,2 % alueen väestöstä (Sotkanet, 2018) (*Kuviot 1-2*).



Kuvio 1. Ennuste yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöstä v. 2025, v. 2030 ja v. 2040. (Sotkanet, 2018)



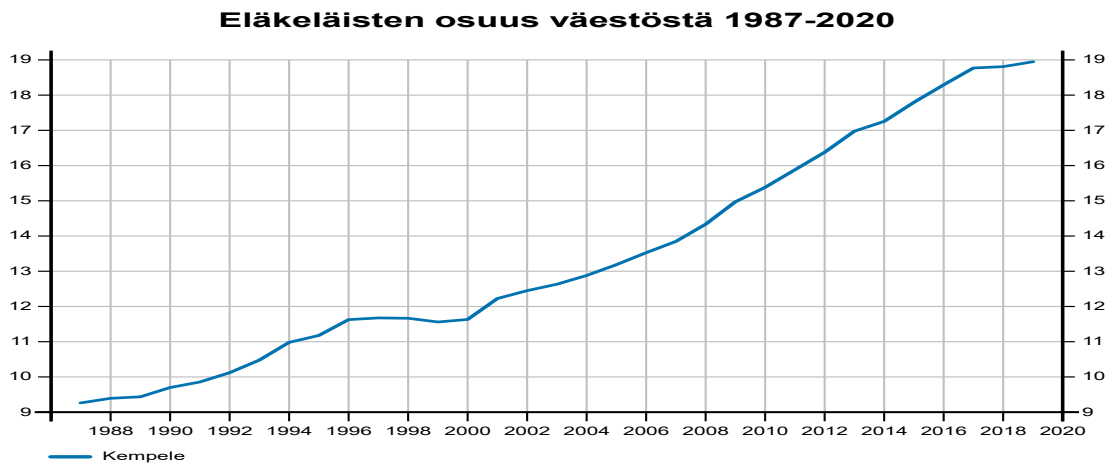
Kuvio 2. Ennuste yli 75-vuotiaiden osuus kokoväestöstä v. 2025, v. 2030 ja v. 2040. (Sotkanet, 2018)



Tilastokeskus

Kuvio 3. Yli 64-vuotiaiden osuus Kempeleen väestöstä vv. 1987-2020. Tilastokeskus (28.4.2021.)

Kempeleen yksi ominaispiirre on väestön nuori ikärakenne. Syntyvyys on korkea ja muuttoliike tuo kuntaan nuoria lapsiperheitä. Yli 65-vuotiaiden määrä on kuitenkin kasvamassa merkittävästi tulevien vuosien aikana ja se luo haasteita ikääntyneiden kempeleläisten palvelurakenteen uudistamiselle ja uusien innovatiivisten palveluratkaisujen kehittämiseksi.



Tilastokeskus

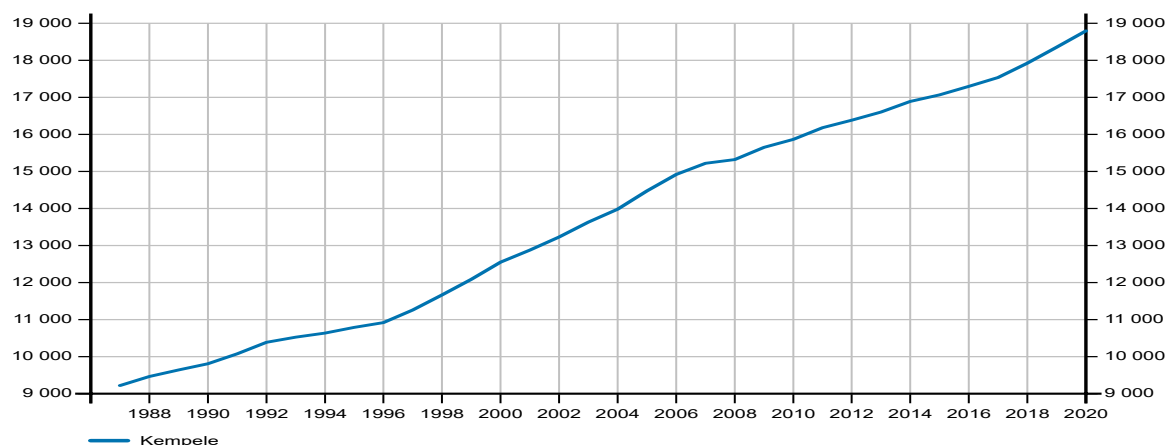
Kuvio 4. Eläkeläisten osuus kempeleläisestä väestöstä vv. 1987-2020. Tilastokeskus (28.4.2021).

Eläkeläisten taloudet, 2018 (TE)	90440 Kempele Keskus (Kempele)	1 260
	90450 Honkanen (Kempele)	553

Taulukko 1. Postinumeroalueittainen avoin tieto eläkeläistalouksista kunnan itä- ja länsipuolella. (Tiedot ajankohdalta 31.12.2018. Tilastokeskus 28.4.2021).

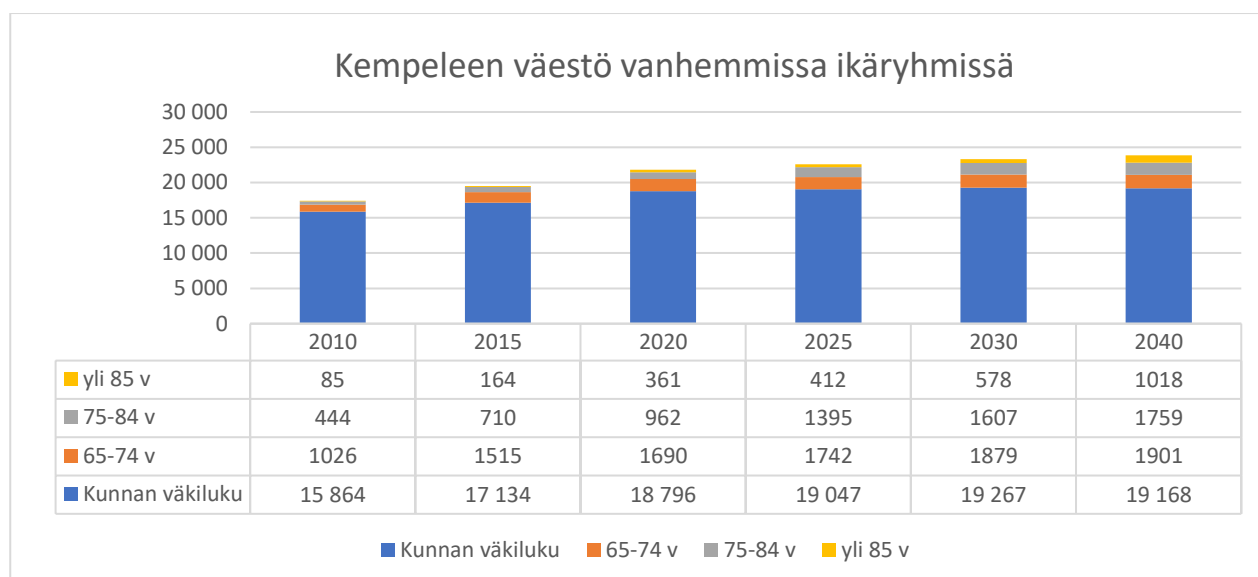
Talouden muodostavat samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Tilastollinen määritelmä taloudelle on asuntokunta. Väestötietojärjestelmän mukaan vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat, asunnottomat, ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt eivät muodosta asuntokuntia. Asuntolarakennuksiksi luokitelluissa rakennuksissa asuvat henkilöt, joiden asunto ei täytä asuinhuoneiston määritelmää, eivät muodosta asuntokuntia.

Väkiluku 1987-2020



Tilastokeskus

Kuvio 5. Kempeleen kunnan väkiluvun kasvu vv. 1988-2020. (Lähde: Tilastokeskus 28.4.2021)



Kuvio 6. Kempeleen väestö vanhemmissa ikäryhmissä vuosina 2010–2020 ja väestöennuste vuosille 2025 – 2040. (Sotkanet, 2018)

Tämänhetkiset valtakunnalliset suositukset ikäihmisten palveluista koskevat 75 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Tilastokeskuksen väestötietokannan mukaan Kempeleen kunnan asukkaista yli 75-vuotiaita on 1 247 henkilöä eli 6,6 % (Sotkanet, 2020). Vuoteen 2025 mennessä yli 75-vuotiaita on 1 807 henkilöä eli 9,5 % ja vuonna 2030 heitä on jo 2 185 henkilöä eli 11,3 % koko kunnan väestöstä (Sotkanet, 2018).

Yllä olevassa Kuviossa 6 esitetään Kempeleen kunnan väestöennuste yli 65 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien ikäryhmien osalta (Sotkanet, 2018). Tarkastelussa ovat tapahtuneet muutokset ajalta 2010–2020 ja ennuste vuosille 2025-2040.

4 VANHUSTEN HUOLLON KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Jokainen aikakausi tuottaa oman vanhuskäsityksensä. Vanhuskäsitys on sidoksissa vallitsevaan kulttuuriin ja yhteiskunnan rakenteisiin. Yhteiskunnassa vallitsee samanaikaisesti erilaisia vanhuskäsityksiä ja siten monenlaista suhtautumista vanhuksiin. Erilaisista käsityksistä huolimatta on löydettävissä yhteinen vanhustyötä ohjaava vanhuskäsitys: Ikäihmisille on turvattava oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun.

Vanhustyön tavoitteena on, että ikääntynyt toimii aktiivisesti ja hallitsee elämäänsä. Hänellä on käsitys omasta itsestään, voimavaroistaan ja kyvykkyydestään tehdä erilaisia asioita. Hän säilyttää itsemääräämisoikeutensa ja yksilöllisyytensä koko elämänsä ajan. Vanhustyössä kunnioitetaan ikääntyneen yksilöllisyyttä, hänen omia näkemyksiään, voimavarojaan, elämänhistoriaansa ja toimintaympäristöään. Yleistä ikääntynyttä asiakasta ei ole olemassa, vaan aina on kyseessä toimiva, tunteva ja tahtova ikääntynyt ihminen. Arvokkaaseen vanhuuteen ja ihmisarvoiseen elämään turvaavia eettisiä periaatteita ovat itsemääräämisoikeus, voimavaralähtöisyys, oikeudenmukaisuus, osallisuus, yksilöllisyys ja turvallisuus.

Ennalta ehkäisevässä työssä suuri merkitys on muilla kuin sosiaali- ja terveystoimen palveluilla. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut, seurakunta- ja järjestötoiminta, liikenne, yleinen turvallisuus yms. luovat puitteet, joissa ikäihmisen on mahdollista toimia aktiivisesti ja hallita elämäänsä.

Kempeleen kunnan Ikääntyneiden palvelut on osallistunut vuosina 2016–2018 yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan muiden kuntien kanssa Sosiaali- ja terveysministeriön I&O-hankkeeseen, jossa kehitettiin ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistettiin kaikenikäisten omaishoitoa. Parhailaan on menossa Sosiaali- ja terveysministeriön johtama kansallinen uudistus, jonka tavoitteena on taata sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenvertaisesti kaikille suomalaisille.

5 VALTAKUNNALLISESTI ASETETUT IKÄIHMISTEN HOITOA JA PALVELUA KOSKEVAT LAATUSUOSITUKSET JA TAVOITTEET

Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksissa tavoitteena on mahdollisimman monen ikääntyneen mahdollisuus elää omaehtoista, täysipainoista ja mielekästä elämää omassa kodissaan. Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksissa on asetettu palvelurakennetta kuvaavia seurantaindikaattoreita säännölliselle kotihoidolle, omaishoidontuelle, tehostetulle palveluasumiselle ja laitoshoidolle. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut laatusuosituksia vuosina 2001, 2008, 2013, 2017 ja 2020.

Maakuntavalmistelussa ikäihmisten PopSTer-työryhmän esittämän tavoitteen mukaan vuoteen 2030 mennessä vähintään 94 % yli 75-vuotiaista asuu kotona itsenäisesti, omaishoidon tai perhehoidon turvin. Kotona asumista tuetaan kehittämällä moniammatillista kuntoutumista edistävää kotiin annettavaa apua ja tukea sekä toimivaa avohoitoa. Korkeintaan 6 % yli 75-vuotiaista asuu pitkäaikaisesti ympärivuorokautisissa hoivayksiköissä, heistä korkeintaan 5 % asuu tehostetussa palveluasumisessa ja korkeintaan 1 % pitkäaikaisessa sosiaalihuoltolain mukaisessa laitoshoidossa. Pitkäaikaista laitoshoidoa toteutetaan vain vanhuspalvelulain mukaisilla lääketieteellisillä, asiakas- tai potilasturvallisuuden perustuvilla erityisperusteilla.

6 KOTONA ASUMISTA TUKEVAT PALVELUT KEMPELEESSÄ

6.1 Huoli-ilmoitus

Huoli-ilmoitus on kuntia velvoittava ilmoitus, jonka voi tehdä kuka hyvänsä yksityishenkilö tai viranomainen, joka tuntee huolta ikäihmisen esimerkiksi muuttuneeseen toimintakykyyn, terveyteen tai arjessa selviytymiseen. Ilmoitusvelvollisuus perustuu vanhuksen toimintakykyä ja hyvinvointia kyseenalaistavissa tapauksissa vanhuspalvelulakiin (980/2012, 25§). Ilmoituksen tarkoituksena on varmistaa, että iäkäs henkilö saa tarvitsemansa huolenpidon silloinkin, kun hän ei sitä itse osaa tai ymmärrä pyytää. Huoli-ilmoituksen voi tehdä myös sosiaalihuoltolain mukaisesti (1301/2014, 35§) tuen tarpeen arvioimiseksi.

Huoli-ilmoituksessa avataan mistä huoli johtuu. Ilmoitukseen voi jättää yhteystiedot, jotta palveluohjaus saa tarvittaessa lisätietoja. Lomakkeen vastaanottaa ikähoivan palveluohjaajat ja he selvittävät ikäihmisen tilannetta ja palveluntarvetta tarvittaessa sosiaalityöntekijän kanssa.

Turvakoti voi olla myös ikääntyneen turvakoti. Oulun ensi- ja turvakoti tarjoaa suojaa silloin, kun kotiin jääminen on väkivallan, uhkailun tai pelon takia turvatonta. Turvakotiin voi mennä mihin vuorokauden aikaan tahansa, asuinkunnasta riippumatta. Turvakodista saa myös puhelimitse keskusteluapua ja neuvontaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä kysymyksissä.

6.2 Yhteydenotto ja palvelutarpeen arviointi

Vanhuspalvelulain (980/2012) voimaantumisen myötä tulee entistä enemmän kiinnittää huomioita palvelujen riittävyteen ja oikea-aikaisuuteen sekä erityisesti palvelutarpeen arviointiin, tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen palvelun toteuttamiseen (15 §). Kunnan on huolehdittava, että iäkkään henkilön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään ja itsenäistä suoriutumistaan tukevien palvelujen tarve selvitetään kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa.

Palveluohjausta ja palvelutarvearvioita tehdään tilanteen mukaan. Palveluntarpeiden selvittämisestä vastaa iäkkään henkilön tarpeiden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 3 §:ssä tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, jolla on laaja-alaista asiantuntemusta. Palveluntarpeiden selvittämisestä vastaavan työntekijän on toimittava iäkkään henkilön tarpeita vastaavasti yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.

Palvelutarpeen arviointi voi lähteä omaisen tai asiakkaan yhteydenotosta tai huoli-ilmoituksesta. Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa ikääntyneen henkilön tuen ja palvelujen tarpeen selvittämistä. Arvioinnilla varmistetaan, että ikääntynyt saa apua ajoissa. Samalla tarjotaan tietoa palveluista ja opastetaan niiden hakemiseen.

Jokaisella ikääntyneellä on lakisääteinen oikeus saada pyytäessään palvelutarpeen arviointi. Arvioinnin voi pyytää asiakas itse, asiakkaan omainen tai asiakkaan tilanteen tunteva muu henkilö. Arviointi tehdään pääsääntöisesti asiakkaan kotona yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Palvelutarve pyritään selvittämään aina ilman tarpeetonta viivästystä.

Palvelutarpeen arvio on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta, jos kyseessä on henkilö, joka saa vammaisuuksista annetun lain mukaista ylittävä hoitotukea tai on yli 75-vuotias. Selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen. Kun arvioidaan henkilön toimintakykyä ja palvelutarvetta erilaisissa toimintaympäristöissä, on otettava huomioon henkilön terveydentila, elämäntilanne ja elinolosuhteet sekä niissä tapahtuvat muutokset. Palvelutarvearviossa arvioidaan asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanne sekä sosiaalipalvelujen ja erityisen tuen tarpeet. Vaihtoehdot palvelujen toteuttamiseen ja niiden vaikutuksiin tulee selvittää niin, että asiakas ymmärtää sisällön ja merkityksen. Ikääntyneen väestön palvelutarpeen selvitystä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä vanhuspalvelulaissa säädetään. Arvioinnista vastaavalla henkilöllä tulee olla laissa tarkoitettu kelpoisuus arvioinnin suorittamiseen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 36 §, 37 §) .

Palvelu- ja sosiaaliohjauksella tarkoitetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 16 §.) Palveluohjauksella tarkoitetaan asiakaslähtöistä sosiaali- ja terveysalan asiakastyötä, jossa vahvistetaan asiakkaan itsenäistä elämänhallintaa ja yksityistä verkostoa hyödyntämällä asiakkaan voimavaroja hänen elämänsä haastekohdissa. Palveluohjauksen tavoitteena on aina asiakkaan elämänlaadun parantuminen. Sillä tavoitellaan myös asiakkaan voimavarojen hyödyntämistä hänen elämänsä haastekohdissa. Palveluohjauksen asiakkaalla on usein vaikeuksia elämänhallinnassa, minkä vuoksi tarve palveluohjaukselle on syntynyt. Palveluohjauksella autetaan asiakasta ottamaan käyttöön niitä hänessä olevia kykyjä, taitoja ja voimavaroja. Palveluohjaus tavoittelee siis sitä, että asiakas pystyisi jatkossa, ilman palveluohjaajan tukea, toimimaan omassa ympäristössään joutumatta uudelleen siihen tilanteeseen, mikä hänet alun perin toi palveluohjauksen piiriin.

Kempeleen kunnassa on selkeytetty vuodesta 2019 alkaen ikääntyneiden palveluiden palveluohjausta. Palveluohjauksesta vastaa yksi palveluohjaaja, joka ohjaa ja opastaa asiakasta palvelutarpeen selvittelyissä. Lisäksi ikääntyneiden palveluissa on yksi kotisairaanhoidajista toiminut oman työn lisäksi kotiutushoitajana vuodesta 2017 alkaen. Hän tekee yhteistyötä ensikontaktina kotiutukseen osallistuvan vuodeosaston, asiakkaan ja muiden kotiutukseen osallistuvien toimijoiden kanssa asiakkaan onnistuneeseen kotiin paluuseen.

Arviointimenetelmänä on yleisimmin käytössä tällä hetkellä RAI -arviointimittaristo (laaja-alainen toimintakyky), MNA (ravitseemus), MMSE (muisti-), Cerad-testi (muisti-). RAI- arviointimittaria käytetään Kempeleessä olennaisena osana palvelutarpeen arvioimisessa ja palvelujen kehittämisessä.

Kempeleessä on määritelty ikääntyneiden palvelujen kriteerit vuonna 2016, tavoitteena on päivittää vuonna 2021. Kriteerien tarkoituksena on selkeyttää kaikille toimijoille yhteiset perusteet ikääntyneiden hoidon ja hoivan palvelujen saamiseen. Kriteerien tarkoituksena on lisäksi avata palvelujen oikea-aikaisuus niitä tarvitseville oikeille asiakkaille.

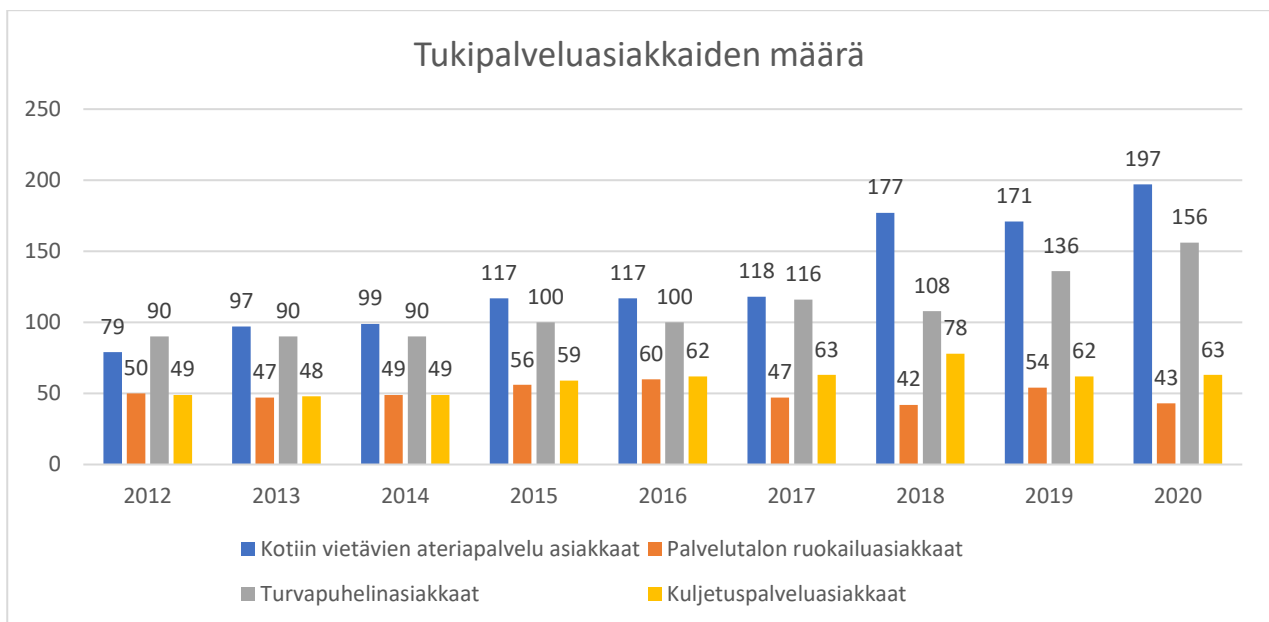
Palveluopas (laaditaan ja päivitetään vuonna 2021). Palveluopas on jaettavissa ikääntyneille paperisena ja sähköisenä. Paperinen palveluopas jaetaan kaikkiin toimipisteisiin, kuten terveyskeskuksen vastaanotto/seniorineuvola, sosiaalitoimisto, Kempele Akatemia, kirjasto, Zimmari, seniorineuvosto, ikääntyneiden palvelut/kotihoito ja palveluohjaus.

6.3 Tukipalvelut

Tukipalvelut ovat kotihoitoa tukevia ja sitä täydentäviä palveluita (SHL 1301/2014, 19§). Niiden käyttö ja määrä vaihtelevat. Tukipalvelujen avulla turvataan asiakkaiden kotona selviytyminen niin pitkään kuin se on tarpeen. Tukipalveluja ovat ateria-, kuljetus-, pyykki- ja turvapuhelinpalvelut. Kunnan kotihoito ei tarjoa siivouspalveluja, vaan siivouspalvelut on ulkoistettu yksityisiltä palveluntuottajilta hankittaviksi. Vuoden 2014 jälkeen on sosiaalihuoltolain nojalla tarjottavaa kotihoidon tukipalvelua, kuten siivouspalvelut, järjestetty arvonlisäverottomia tukipalveluja tarjoavien yksityisten palveluyrittäjien kautta. Lista kunnan alueella toimivista tukipalveluyrittäjistä on löydettävissä kunnan Ikääntyneiden palveluiden nettisivuilta ja palveluohjauksesta. Kunnan kotihoito tekee säännöllisen kotihoidon asiakkaille nk. ylläpitosiivouksen sekä avustaa jonkin verran kauppaluissa.

Kotiin vietävät lounasateriat valmistetaan Kempeleen kunnan valmistuskeittiöllä ja ne toimitetaan kotihoidon toimesta ikääntyneille viikon jokaisena päivänä. Ateriat toimitetaan asiakkaiden kotiin lämpiminä asiakkaiden tilaamina päivinä. Vanhusten palvelutalolla on mahdollisuus käydä ruokailemassa yksittäisen lounaan lisäksi myös muut ateriapäivän mukaiset ateriat.

Kempeleessä on tarvetta myös kotitalouksiin osoitettaville ruoka-annosautomaateille. Tässä palvelussa asiakas voi tilata valmiilta ruokalistalta mieleisensä kahden viikon jäädytetyt ruoka-annokset. Automaatin uunissa asiakas voi lämmittää ruoka-annoksensa itselleen sopivaan ajankohtaan. Tällaisesta palvelusta hyötyisi esimerkiksi omaishoitajapari tai omatoiminen itsenäisesti asuva ikääntynyt.



Kuvio 7: Tukipalveluasiakkaiden (ateria-, turvapuhelin- ja kuljetuspalvelu-) määrä vuosina 2012-2020.

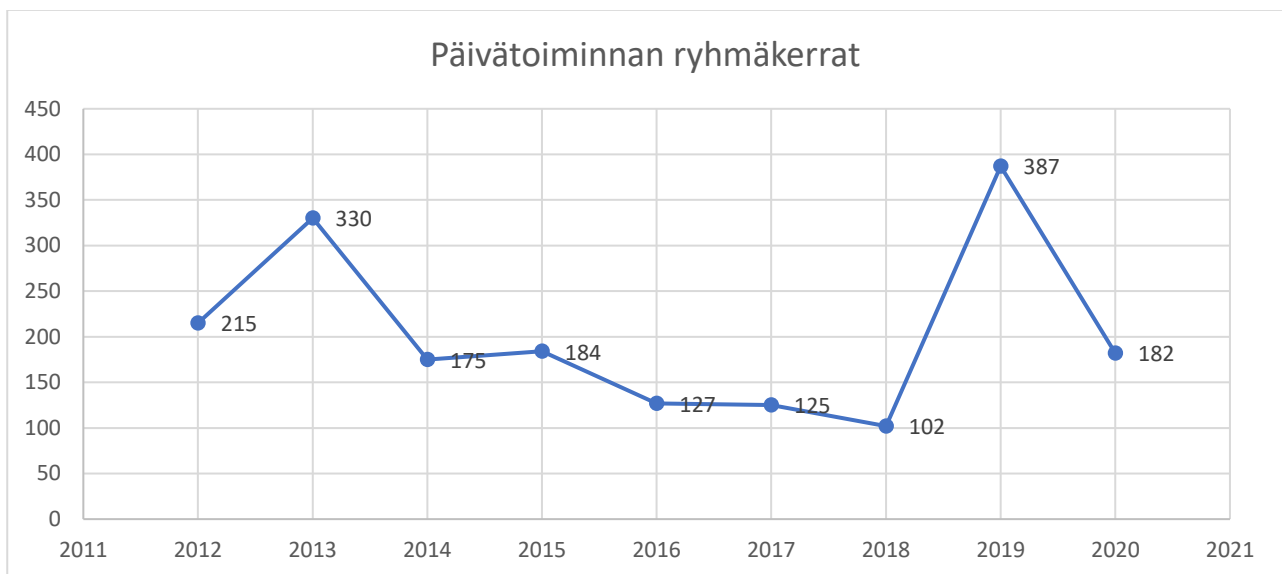
Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista kuljetuspalvelua myönnetään hakemuksesta kunnan talousarvioon varattujen määrärahojen rajoissa sellaiselle vähävaraiselle henkilölle, joka toimintakykynsä vuoksi ei pysty käyttämään julkisia kulkuvälineitä tai jolla ei ole omaisia tai omaiset eivät pysty osallistumaan kuljetuksen järjestämiseen. Kempeleessä toiminut palveluliikennepalvelu päättyi kesällä 2020. Palveluliikenteen taksipalvelua oli mahdollista käyttää arkipäivisin ja se toimi kutsutaksiperiaatteella. Palveluliikenne -palvelu päättyi käyttäjämäärän vähennyttyä heinäkuussa 2020.

Pyykkipalvelua on mahdollista saada henkilön, jolta puuttuu kodinomaiset mahdollisuudet toteuttaa pyykinhuolto omassa kodissaan kotiavusta huolimatta. Pyykki toimitetaan kotihoidon tai asiakkaan toimesta Kempeleen toimintakeskukseen, jossa asiakkaan lajitellut pyykki pestään.

Turvapuhelinpalveluihin kuuluu turvapuhelimen lisäksi ovihälyt-in. Asiakas saa tarvitessaan muita hälyttäjiä, kuten savuhälyt-in, häkävaroitin sekä paikannin. Turvapuhelimen avulla ikääntynyt saa hälytettyä apua sitä tarvitessaan.

6.4 Päivä- ja virkistystoiminta

Päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville ikääntyneille, joiden fyysinen ja kognitiivinen toimintakyky sekä sosiaaliset voimavarat ovat heikentyneet, eivätkä he jaksaa tai pysty käymään itsenäisesti muissa kodin ulkopuolisissa toiminnoissa. Päivätoiminta tukee asiakkaan hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Päivätoiminta sisältää ohjattua toimintaa, henkilökohtaista hoivaa, osallistavaa toiminnallista tekemistä sekä yhdessäoloa, ja se toteutetaan asiakkaan omia voimavaroja hyödyntäen. Päivätoiminta sisältää mahdollisuuden osallistua yhteiseen ruokailuun ja virkistystoimintaan. Lisäksi palveluun kuuluu elämäntilanteen kartoitusta, ohjausta, tukea, aktiviteetteja sekä sosiaalisia kontakteja. Kuljetus päivätoimintaan sisältyy palveluun. Päivätoiminnan asiakkaina ovat yleisemmin omaishoidettavia ja säännöllisen kotihoidon asiakkaita. Palvelulla pyritäänkin tukemaan omaishoitajan jaksamista.



Kuvio 8. Päivätoiminnan ryhmäkokoontumiset vuosina 2012-2020.

6.5 SAP-toiminta

SAP-tiimin (selvitä-arvioi-palvele) tehtävänä on arvioida suurentuneen tuen ja hoivan tarpeessa olevien asiakkaiden tehostetun palveluasumisen tarvetta, sekä pohtia kevyemmän tuen tarpeessa olevien palveluasumISRatkaisuja. SAP-tiimissä on mukana osastonlääkäri sekä ikähoivan palveluohjaaja, ja tarvittaessa esimerkiksi sosiaalityöntekijä tai kotisairaanhoidtaja. Tiimi keskustelee käsittelyyn tulleista tehostetun palveluasumisen hakemuksista ja ohjaa päätöksentekoa.

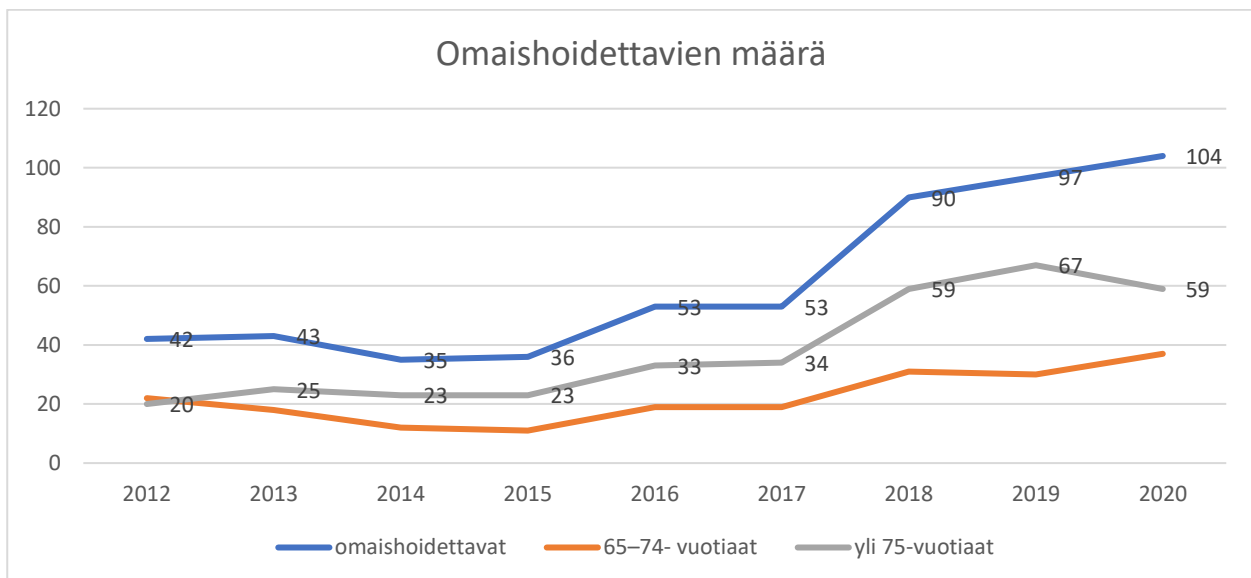
Tavoitteena on tarjota jokaiselle ikääntyneelle hänen tarpeitaan vastaavat oikea-aikaiset palvelut. Hoidon porrastusta seurataan SAP-tiimissä arvioimalla jokaisen tehostettuun palveluasumiseen hakevan asiakkaan henkilökohtainen palvelutarvetilanne. Asiakkaiden toimintakyvyn arvioinnissa käytetään apuna RAI-arviointimittaristoa, mutta tarvittaessa myös muita mittareita (esimerkiksi MMSE, CERAD). Jokaisen hakijan osalta palvelutarpeen arvio tehdään asiakaskohtaisesti henkilökohtaiseen kokonaisarvioon perustuen, ei yksinomaan arviointimittarin antamaan arviointiin perustuen.

Tiimi kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa, mutta tarpeen mukaan useammin.

6.6 Omaishoidontuki

Omaishoidon tuki on lakisääteinen (937/2005), mutta kunnan vuosittaiseen talousarvioon varattu määrärahasidonnainen palvelu. Määrärahaa on varattava riittävästi kunnan alueella esiintyvän tarpeen mukaisesti. Omaishoidon tuen myöntämisessä noudatetaan laadittuja omaishoidontuen myöntämisen perusteita. Omaishoidontukeen ei ole subjektiivista oikeutta. Omaishoidon tuen avulla vanhusten, vammaisten tai sairaiden hoivaa tuetaan kotiin siinä tapauksessa, kun omaishoidon kautta annettu henkilökohtainen hoiva ja huolenpito todetaan korvaavan laitoshoidon ja tehostettua palveluasumista. Myönnetyn omaishoidon tuen avulla tuetaan hoidettavan kotona asumista niin pitkään kuin se on hänen etunsa ja turvallisen kotihoidon kannalta mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

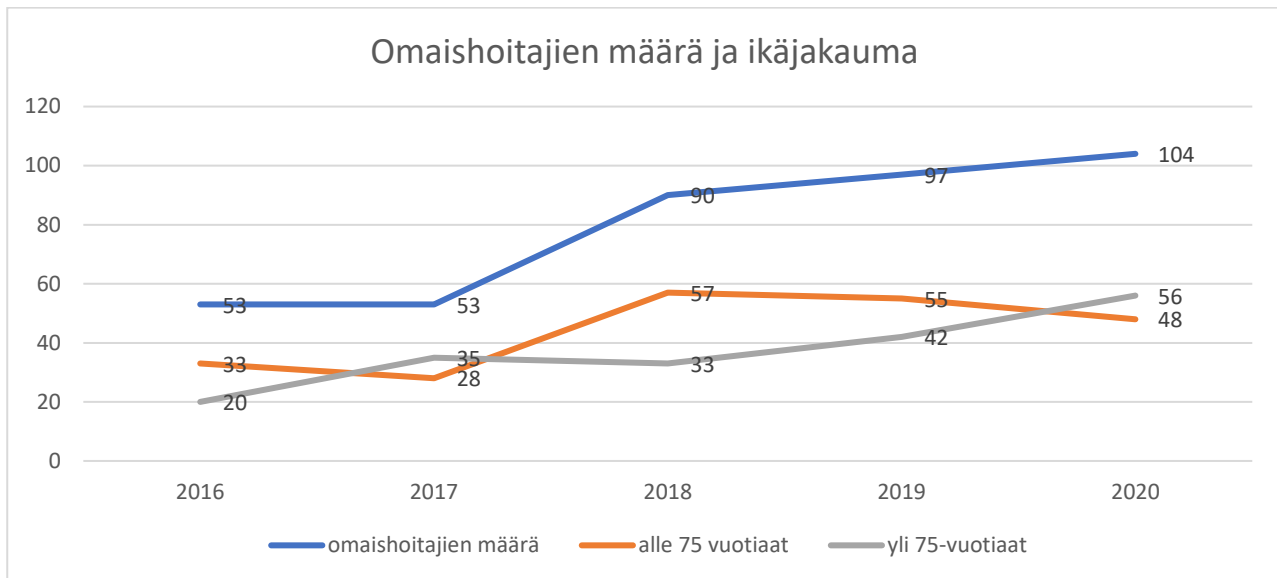
Omaishoidontuki muodostuu hoitopalkkiosta ja omaishoitajalle kuuluvista lakisääteisistä vapaista. Kempeleessä omaishoitopalkkiota maksetaan kolmen eri hoitopalkkioluokan mukaan. Omaishoidontukeen voidaan liittää lisäksi riittävä määrä koti- ja muita tukipalveluita. Kunta sopii omaishoidosta omaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksella sekä asiakkaan hoidosta yksilöllisen tarpeen mukaisen omaishoidon hoito- ja palvelusuunnitelman mukaan. Omaishoidontuki lakkaa hoidon tarpeen päättyessä.



Kuvio 9. Omaishoidettavien määrä (2012–2020).

Viimeisten vuosien aikana ikääntyneiden omaishoidettavien kunto ja toimintakyky on heikentynyt. Omaishoidettavia hoidetaan pidempään kotona. Myös omaishoitajien ikä on noussut. Omaishoitajan lakisääteisiä vapaita on voinut pitää sijaishoitajan, omaishoidon palvelusetelin tai vuorohoidon avulla sekä

vuoden 2020 loppupuolella myös tilapäisen perhehoidon avulla perhehoitokodissa. Tavoitteena olisi myös saada perhehoitajia omaishoidettavan kotiin.



Kuvio 10. Omaishoitajien määrä ja ikäjakauma (2016-2020).

Kunnassa on omaishoitajille vertaistoimintaa Omaishoitoyhdistyksen omaiskahvilan ja omaishoitajien vertaisryhmän muodossa. Uusien omaishoitajien koulutusta ja valmennusta on tarjolla, omaishoitajien jaksamisen ja hoitotyön tueksi on järjestetty ohjeistuksen mukaisia terveystarkastuksia.

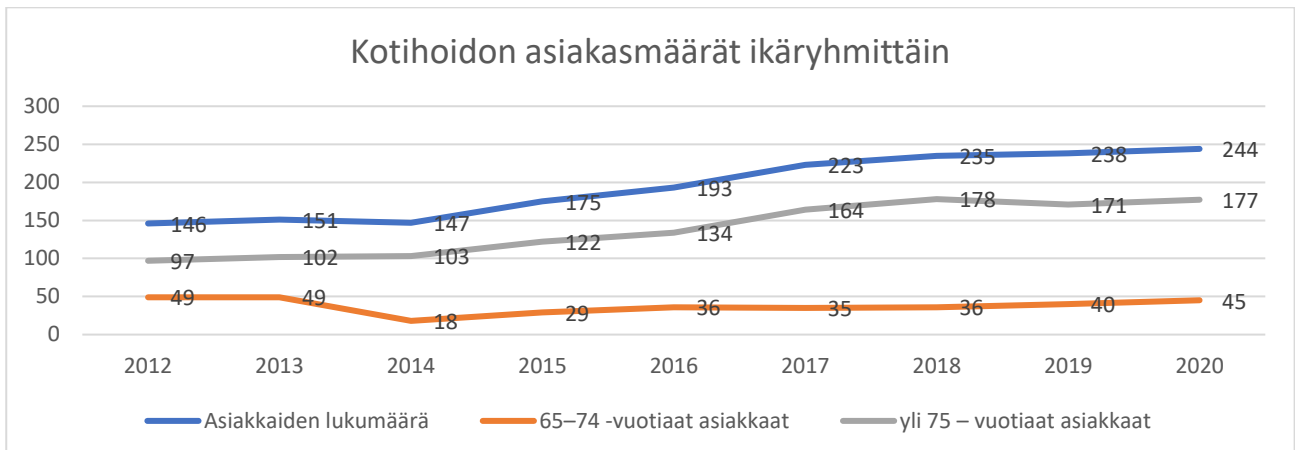
Kempeleen ikääntyneiden palveluissa ollaan saavuttamassa omaishoidon tuen osalta laatusuosituksen mukainen tavoite. Lisäksi omaishoitajille järjestetään lakisääteiset vapaat joko tehostetussa palveluasumisessa, palvelusetelin avulla kotiin tai sijaishoitajan avulla. Loppuvuodesta 2020 vapaita on vähitellen saatu järjestymään myös perhehoitona. Tarvittaessa järjestetään hoidettavalle harkinnanvaraista lyhytaikaista hoitoa hoitajan jaksamisen tukemiseksi. Omaishoidon tuen kriteerit on päivitetty keväällä 2021.

Kansallinen tavoite on, että 5-6 % yli 75-vuotiaista saa omaishoidon tukea. Omaishoidon tuen piirissä on vuoden 2020 lopussa ollut 4,7 % yli 75-vuotiaista.

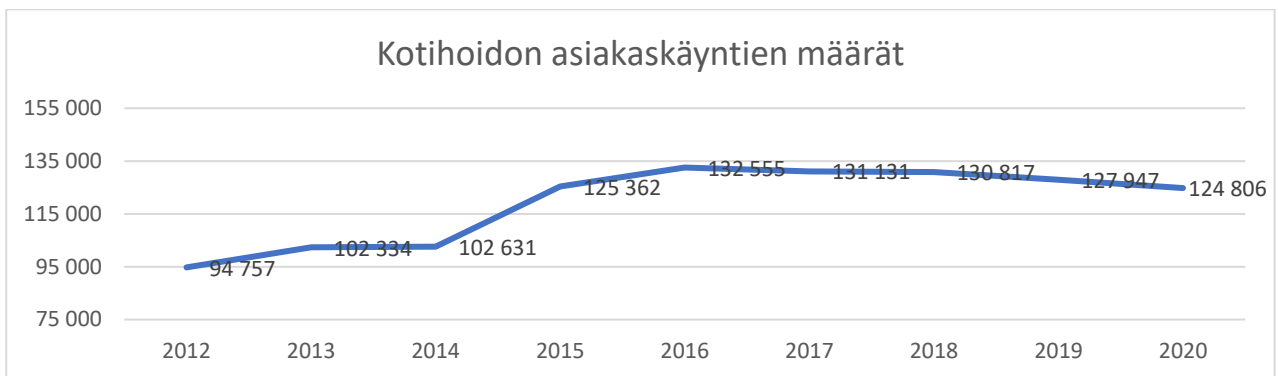
6.7 Kotihoito

Kotihoidolla tarkoitetaan kotipalvelun (Sosiaalihuoltolaki 19 §) ja kotisairaanhoidon (Terveystieteiden tutkimuskeskus 24 §) muodostamaa kokonaisuutta. Kotihoitoon sisältyy kotipalvelu, kotisairaanhoidon ja kotihoidon tukipalvelut. Kempeleen kunnassa ikääntyneiden palveluiden osalta painopiste on kotona asumista tukevilla palveluilla. Kotihoito toimii 24/7. Kotihoito voi olla säännöllistä tai tilapäistä. Kotihoidon tarkoituksena on tukea asiakkaan toimintakykyä ja elämänhallintaa siten, että hän voi turvallisesti asua kotona. Kotihoidon palvelut kohdennetaan asiakkaille, joiden toimintakyky on alentunut iän, sairauden tai vamman vuoksi siten, että hän tarvitsee apua henkilökohtaisissa toiminnoissa. Asiakkaat ovat suurelta osin vanhusasiakkaita. Kotihoidon tehtävänä on auttaa ja tukea kotona selviämistä järjestämällä kotihoito yhteistyössä asiakkaan, omaisen sekä kunnan kotihoidon henkilöstön kanssa.

Vuodesta 2011 alkaen on palveluvalikoimassa ollut myös säännöllisen kotihoidon järjestelyä varten palveluseteli.



Kuvio 11. Kotihoidon asiakasmäärät sekä ikäryhmittäinen jako 65-74-v ja yli 75-v osalta vuosina 2012-2020.



Kuvio 12. Kotihoidon asiakaskäyntien määrät vuosina 2012-2020.

Kempeleen kunnassa kotihoitoa tarjotaan pääsääntöisesti klo 6.15–22.00. Vuoden 2015 lopusta alkaen kotihoidossa on ollut käytössä kotihoidon mobiili ja optimointijärjestelmä. Kyseisen järjestelmän avulla hoitohenkilöstön työaika saadaan kohdennettua sujuvammin suoraan välittömään asiakastyöhön. Maaliskuusta 2016 alkaen on toiminut kotihoidon yöpartio toiminta kunnan alueella (kylällä) asuville kotihoidon asiakkaille. Yöpartio toiminnan tarkoitus on tukea ikääntyneen asiakkaan omassa kodissa asumista niin pitkään kuin se on asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Palvelutoiminnan tarkoituksena on lisäksi tukea turvallisuuden tunteen kokemusta kotona asumiseen sekä tukea omaishoitajien jaksamista.

Kempeleen kotihoidossa on vuodesta 2019 alkaen ollut käytössä säännöllisen kotihoidon asiakkaiden lääkeannosjakelu (ANJA). Ikääntyneiden palvelut on tehnyt paikallisten apteekkien kanssa palvelusopimukset säännöllisen kotihoidon asiakkaiden lääkkeiden jaosta annosjakelupusseihin. Annosjakelun tavoitteena on päällekkäislääkityksen karsiminen potilaiden elämänlaadun parantamiseksi. Tavoitteena on lisäksi tukea lääkähoidon onnistumista ja vähentää kotiin kertyvien käyttämättä jääneiden lääkkeiden määrää.

Annosjakelussa apteekki toimittaa asiakkaan säännöllisesti käyttämät lääkkeet kerta-annoksiksi jaeltuina pääsääntöisesti kahden (2) viikon hoitoaikaa vastaavana eränä. Koska annosjakelussa asiakkaalle toimitetaan

kerralla yleensä kahden viikon hoitoaikaa vastaava lääkemäärä, asiakkaalle ei jää suuria määriä käyttämättömiä lääkkeitä, jos lääkitys lopetetaan tai siinä tapahtuu muutoksia.

Laadukas ja toimiva kotihoito on ennakoivaa ja se perustuu asiakkaiden toimintakyvyn arviointiin. Kotiin annettavien palveluiden tulee reagoida nopeasti asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Kotihoidon monipuolinen toteutus vaatii asiakkaiden, omaisten, kolmannen sektorin ja eri ammattilaisten ja organisaatioiden yhteistyötä ja osallisuutta. Kotihoito edellyttää laadukasta palvelujen koordinoitua ja kehitystyötä. Tällä hetkellä tavoitteena on palvelujen sisällön kehittäminen maakunnassa suunnitteilla olevien yhteisten toimintamallien mukaiseksi.

6.8 Veteraanipalvelut

Kempeleen kunnan ikääntyneiden palvelujen yhteydessä on veteraanipalvelut. Kunnan järjestämiä veteraanipalveluja voivat käyttää ne sotiemme veteraanit, joille on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus.

Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut tulivat lakisääteisiksi 1.11.2019 lähtien. Lakimuutoksen jälkeen rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat sisällöltään ja laajuudeltaan samanlaiset. Valtiokonttori jakaa vuosittain kunnille määrärahaa kuntoutusta ja kotona asumista tukevia palveluja varten. Määräraha jaetaan kuntoutuksen osalta suhteessa kunnissa asuvien veteraanien määrään. Kotona asumista tukevien palvelujen osalta kunnat arvioivat ennakkoon, paljonko määrärahaa tarvitaan jokaisen veteraanin henkilökohtaisen palvelutarpeen mukaiseen yksilölliseen palvelun järjestämiseen. Kotona asumista tukevien palveluiden tavoitteena on tukea monipuolisesti rintamaveteraanin kotona selviytymistä.

Valtion myöntämiä kuntoutusmäärärahoja käytetään veteraanien laitos- ja päivä kuntoutukseen. Myös rintamaveteraanin aviopuoliso voi osallistua laitos- ja päivä kuntoutukseen, mutta hänellä ei ole oikeutta avokuntoutukseen. Muun muassa uinti virkistysuimala Zimmarissa on veteraanille ja hänen puolisolonsa maksuton. Maksuttomaan hierontaan, fysikaaliseen hoitoon ja jalkahoitoon on oltava lääkärinlähete.

6.9 Vuorohoito

Vuorohoito on tarkoitettu asiakkaille, jotka tarvitsevat kotona asumisen tueksi lyhytaikaisia hoitajaksoja sekä omaishoitajien lakisääteisten vapaiden järjestämiseksi. Kempeleen kunnalla ei ole tällä hetkellä omaa vuorokotitoimintaa vaan kunta ostaa yksityiseltä palveluntuottajalta tilapäishoitoa asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Asiakkaiden palvelujaksot vuorohoidossa vaihtelevat henkilökohtaisen tarpeen mukaisesti muutamasta vuorokaudesta muutama viikkoon.

Tarve oman vuorohoidon tuottamiseen on kuitenkin osoittautunut tarpeelliseksi ikääntyneiden palvelujen palveluvalikoimassa. Asiakkaiden nopeisiin muuttuviin palvelutarpeisiin ja ikääntyneiden asiakkaiden joustavaan ympärivuorokautisen hoivan ja huolenpidon järjestämiseen oman toiminnan palvelu olisi ensiarvoisen tärkeä yksityisen toiminnan rinnalle. Se tarjoaa joustavan toimintamallin ikääntyneen kotihoidon asiakkaan kotona asumisen tukemiseksi.

6.10 Perhehoito

Perhehoidolla (263/2015) tarkoitetaan ikääntyneen henkilön hoidon, hoivan tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen kotinsa ulkopuolella perhehoitajan yksityisessä kodissa tai perhehoidossa olevan kotona. Perhehoito on yksi vaihtoehto ikääntyneen hoidon ja asumisen järjestämiseksi. Perhehoito sopii ikääntyneille, jotka eivät tarvitse säännöllisesti ympärivuorokautista hoitoa. Muistisairaille ja turvattomuutta kokeville ikääntyneille perhehoito on mahdollinen vaihtoehto. Perhehoito on myös vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi.

Ikääntyneiden perhehoidon käynnistyminen on Kempeleessä alkuvaiheessa. Tavoitteena on saada ikääntyneitä asiakkaita ja yksityisiä perhehoitajia oman kunnan alueelle. Ikääntyneiden perhehoidon tuottamisesta kiinnostuneita perhehoitajia haetaan koko ajan. Tiedottaminen ja mainonta myös perhehoitoa tarvitseville kaipaa ehostusta.

6.11 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Terveyskeskuksen vastaanotolla on ns. kiireellisen (päivystys) ja ei-kiireellisen vastaanotto, joissa toimivat lääkärit ja sairaanhoitajat. Terveyskeskuksen kiireettömän vastaanoton aiemmasta asumisalueeseen perustuneesta väestövastuutoiminnasta on asteittain luovuttu. Vastaanottotoiminnassa panostetaan edelleen kuitenkin siihen, että potilailla on omat pitkäaikaiset potilas-lääkärisuhteet ja lääkäriasioinnit keskitetään ennestään tutulle ja/tai samalle lääkärille. Sairaanhoitajilla on omilla erityisalueillaan kiireettömät vastaanotot, esim. diabetes, sydän, reuma, hengitys, haavanhoito ja ompeleiden poistot sekä rokotukset. Kiireellisen vastaanoton eturintamassa työskentelevät päivystävät hoitajat lääkäreitä konsultoiden ja lääkäreille ohjataan kiireellistä lääkärin hoitoa tarvitsevat potilaat. Kiireevastaanottoa tekevät vuorollaan kaikki hoitajat ja lääkärit. Terveyskeskuksen vastaanotolla toimii myös ikäihmisten neuvola. Neuvolan toiminta on suunnattu yli 65-vuotiaille kuntalaisille, jotka eivät ole säännöllisen kotihoidon palvelujen piirissä. Neuvolassa on mahdollisuus palvelu- ja terveysneuvontaan sekä – ohjaukseen sekä sairaanhoitajan perushoitotoimenpiteisiin ja mittauksiin.

Terveyskeskuksen hammashoidon tavoitteena on tarjota kaikille potilaille laadukkaat perushammashoidon palvelut suuhygienistien ja hammaslääkäreiden toimesta. Kiireellinen hoito pyritään järjestämään saman päivän aikana, kun asiakas ottaa yhteyttä. Ei-kiireelliseen hoitoon pääsee noin neljän kuukauden sisällä.

Terveyskeskuksen mielenterveysneuvolan palvelut on tarkoitettu kaiken ikäisille potilaille. Palveluiden piiriin hakeudutaan omatoimisesti, jolloin mielenterveystyöntekijän kanssa yhdessä arvioidaan, mikä on paras tapa auttaa ja silloin asiakas voidaan ohjata oikean avun pariin.

Kuntoutuksessa fysioterapian palvelut ovat ennaltaehkäisevää, korjaavaa ja ylläpitävää fysioterapiaa. Fysioterapiaan tulevilta asiakkailla on oltava lääkärin lähete. Kuntoutuksessa toimivat myös terveyskeskuksen puheterapeutti ja toimintaterapeutti. Heidän palveluiden piiriin hakeudutaan lääkärin läheteellä.

Terveyskeskuksen palveluihin kuuluu myös kotikuntoutus. Sitä tarjotaan mahdollisuuksiemme mukaan lähinnä sairaalasta kotiutuville ja lisäksi osalle säännöllisen kotihoidon asiakkaista. Tulevaisuuden tavoitteena lisätä resurssia ja vakiinnuttaa kotikuntoutus laajemmille potilasryhmille.

Henkilöillä, joilla on liikkumisrajoitteen, toimintakyvyn heikentymisen, pitkäaikaissairauden tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan, on mahdollista osallistua erityisliikuntaan, jossa liikunta sovelletaan kaikille sopivaksi. Erityisliikuntaan voi osallistua myös apuvälineen tai henkilökohtaisen avustajan kanssa. Liikuntaa järjestetään Kempele Akatemian, kempeleläisten seurojen, yhdistysten ja järjestöjen sekä Oulun kaupungin kanssa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelut toimivat alueellisesti ja apuvälinepalvelut on keskitetty Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin apuvälinekeskukseen Kontinkankaalle Rehapoliikseen.

Terveyskeskuksen asiakkaat voivat saada maksutta sairauden hoidossa välttämättömiä hoitotarvikkeita. Hoitotarvikejakelu tukee kotona selviytymistä ja on osana sairaanhoitoa. Hoitotarvikejakelu toimii terveyskeskuksen kautta.

Terveyskeskussairaala tarjoaa asiakaslähtöistä ja moniammatillista tutkimusta, hoitoa sekä kuntoutusta. Sairaalassa on 20-26 potilaspaikkaa. Sairaalaan tullaan lääkärin läheteellä, terveyskeskuksen lääkärinvastaanoton kautta, Oulun seudun yhteispäivystyksestä ja Oulun yliopistollisesta sairaalasta sekä muista alueen sairaaloista. Sairaalassa hoidetaan leikkaus-, aivohalvaus-, infektio-, syöpä- ja saattohoitopotilaita, sekä muistisairaita, psykiatrisia ja päihdeongelmaisia potilaita. Sairaalassa hoidetaan potilaita myös päiväkävijöinä, jolloin sairaalaan tullaan sovittuun aikaan esim. suonensisäistä lääkehoitoa ja /tai haavahoitoa varten. Lisäksi sairaalan yhteydessä toimii kotisairaala. Kotisairaalan toiminta on kotona toteutettavaa sairaalatasoista hoitoa, joka on vaihtoehto sairaalan osastohoidolle. Kotisairaalan sairaanhoitaja toteuttaa potilaan kotiin tai tehostettuun palveluasumiseen terveyskeskussairaalan osastonlääkärin suunnitteleman lääketieteellisen sairaanhoitopalvelun. Sairauden hoito joko vuodeosastolla tai kotisairaalaan kotiintoteuttamana perustuu hoidettavan potilaan valintaan.

Veteraaneilla on terveyskeskuksen kautta mahdollisuus kuntoutuspalveluihin. Kunnan järjestämiä veteraanipalveluja voivat käyttää ne sotiemme veteraanit, joille on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus. Kunnan myöntämiä määrärahoja käytetään muun muassa mahdollistamaan ja tukemaan veteraanien ja heidän puolisoitensa sekä leskien maksuttoman uintiin Zimmarissa, veteraanien terveyskeskuslääkärin läheteellä hierontaa, fysikaaliseen hoitoon ja jalkahoitoon. Ylimääräisen rintamalisän saajat saavat korvausta silmälasihankinnoista ja proteettisista hammashoitokuluista. Veteraaneille myönnetään ilmaiset hammastarkastukset ja ehkäisevän hoidon käynnit hammashoitolassa. Valtion myöntämiä määrärahoja käytetään veteraanien laitos- ja päiväkuntoutukseen sekä veteraanin fysikaaliseen hoitoon lääkärin läheteellä. Veteraaneille tarjotaan myös ilmainen matkustus oikeus linja-autolla Kempele-Oulu alueella ja maksuttomuus terveyskeskuksen vuosimaksusta.

6.12 Sosiaalipalvelut

Sosiaalityön tehtävänä on tukea ja auttaa yksilöitä ja perheitä selviytymään ongelmistaan. Sosiaalityöntekijät tekevät sosiaalityötä antamalla asiakkailleen ohjausta ja neuvontaa, selvittämällä asiakkaiden kanssa heidän ongelmiaan sekä järjestämällä erilaisia tarvittavia tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista.

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat viranomaistyötä. Ohjauksen ja neuvonnan lisäksi työ on asiakkaiden palvelutarpeiden arviointia, palveluiden suunnittelua sekä palvelupäätösten tekoa. Sosiaalipalvelusta tehdään aina viranhaltijapäätös, josta on mahdollista hakea oikaisua. Palveluiden uudelleen arviointi ja seuranta on myös työssä tärkeää asiakkaiden palvelutarpeiden muuttuessa.

Henkilö, joka on taloudellisen tuen tarpeessa tai ei voi saada tarpeen mukaista toimeentuloa esimerkiksi ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan tai muista tuloistaan tai varoistaan tai häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla, on oikeutettu toimeentulotukeen. Toimeentulotuki on perustoimeentulotuen osalta Kelalla ja kunta vastaa ehkäisevästä ja täydentävästä toimeentulotuesta. Mikäli kuitenkin ikääntyneellä on asiakkuus kotihoidon palveluihin, kotihoidon omat palveluohjaajat ovat ensisijaisia toimijoita asiakkaan ohjaamisessa ja tukemisessa sekä hänen ongelmiansa selvittäessä yhdessä omaisten ja läheisten kanssa. Tarvittaessa ikähoivan palveluohjaus tekee yhteistyötä kunnan sosiaalityön kanssa iäkkään asiakkaan asioiden hoitamiseksi.

Vammaispalveluja järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla. Vammaispalveluja myönnettäessä lähtökohtana on aina vamman tai pitkäaikaisen sairauden aiheuttama haitta.

7 TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN

Tehostettu palveluasuminen tarkoittaa sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 §:n 3-4 momentissa mainittuja asumispalveluja. Tehostettua palveluasumista järjestetään ikääntyneille henkilöille, joiden hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista ja hoidon sekä huolenpidon järjestymiseksi he tarvitsevat siihen tarkoitukseen soveltuvan asunnon palvelukodista. Tehostettuun palveluasumiseen sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Tehostetun palveluasumisen yksikössä henkilöstöä on paikalla ja palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.

Tehostettu palveluasuminen on avohoitoa. Asukas maksaa palveluasunnosta vuokrasopimuksen mukaisen vuokran ja palveluista peritään asiakasmaksu. Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen voi olla pitkäaikaista tai lyhytaikaista. Lyhytaikaista tehostettua palveluasumista voidaan järjestää iäkkäälle henkilölle esimerkiksi omaishoitajan vapaiden ajaksi ja muutoinkin, jos se on iäkkään henkilön palvelutarpeen ja kotona selviytymisen kannalta tarkoituksenmukainen vaihtoehto.

Kempeleen kunnalla ei ole omaa tehostetun palveluasumisen yksikköä. Kempele järjestää tehostetun palveluasumisen palvelusetelillä (569/2009), jonka käyttöön siirryttiin vuonna 2019. Kunta myöntää palvelusetelin niille asiakkaille, jotka täyttävät Kempeleen kunnan tehostetun palveluasumisen myöntämisen kriteerit ja joille on tehty SAP-työryhmän arviointi ja myönteinen päätös tehostetun palveluasumisen saamiseksi.

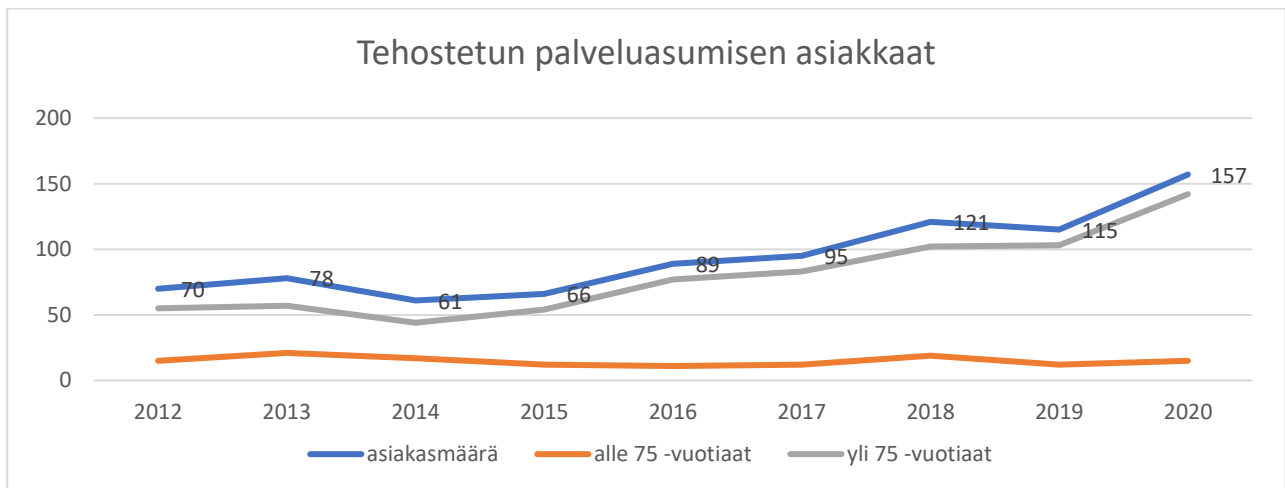
Palveluasumisessa on tarjolla myös lyhytaikaishoitovaihtoehtoja. Tilapäishoidon hankinnasta ja järjestämisestä on tehty määräaikaiset tarpeenmukaiset palvelusopimukset palveluntuottajien kanssa vuosittain.

Vuoden 2020 lopussa ympärivuorokautisen hoivan piirissä oli 122 henkilöä yli 75-vuotiaista eli 11,3 % kyseisestä vanhimmista ikäryhmistä. Kempeleen kunta hankki vuonna 2020 tehostettua palveluasumista kaikkiaan 164 asiakkaalle. Kansallinen tavoite on, että yli 75-vuotiaiden ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon piirissä olevien määrästä on 7 %. Ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään myös nuoremmille ikäryhmille (65–74-vuotiaille) heidän henkilökohtaisten palvelutarpeiden mukaan. Toimintakyvyn aleneminen ei ole henkilön ikään sidottu.

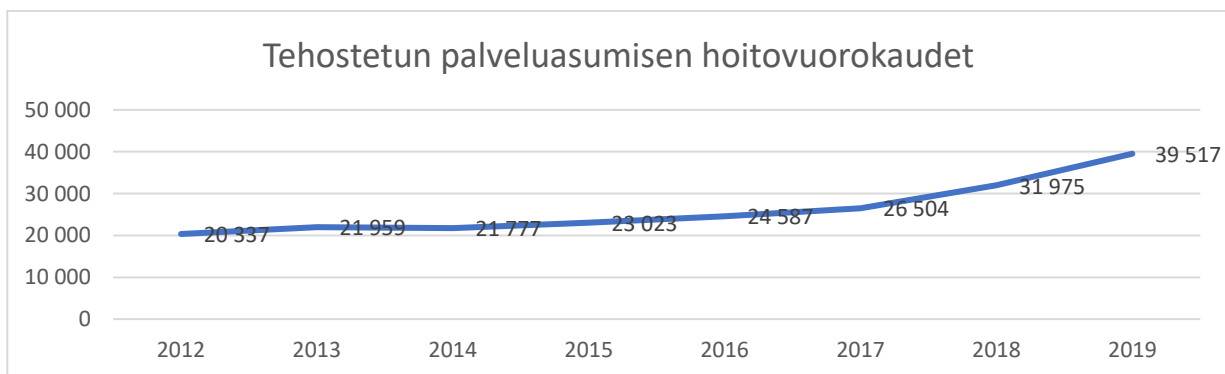
Asiakkaille laaditaan henkilökohtainen hoito- ja palvelusuunnitelma yhteistyönä asiakkaan ja hänen omaisensa, palvelukodin ja kunnan edustajan kanssa. Palvelukotiyrittäjä perii asiakailta huoneenvuokralain mukaisen vuokran sekä muut säännölliset maksut kuten ateriapäivän hinnan. Kunta myöntää asiakkaalle palvelusetelin ympärivuorokautisen hoivan ja huolenpidon hankkimiseksi.

Kotikuntalain muutokset näkyvät asiakkaiden valinnanmahdollisuuksien laajentumisena ja liikkuvuutena kuntien välillä. Asiakkaat tulevat tehostettuun palveluasumiseen entistä huonokuntoisempina. Ikääntyneen asiakkaan on mahdollista asua ja elää palveluasumisen palveluissa elämänsä loppuun saakka yksikön järjestämän yksilöllisen hoidon ja saattohoidon turvin.

Tällä hetkellä Kempeleen kunnan alueella toimii kuusi (6) yksityistä palvelutuottajan ylläpitämää palvelukotia. Palvelupaikkojen määrä kunnan alueella on yhteensä 170 asukaspaikkaa. Palvelupaikat ovat myös muiden kuntien ja niiden ikääntyneiden käytettävissä. Kempeleen kunnan Ikääntyneiden palvelujen tehostetun palveluasumisen palveluseteliyrittäjiksi on listautunut kaikkiaan 15 palvelutuottajan palvelukotia.



Kuvio 13. Tehostettua palveluasumista tarvitsevat asiakkaat vuositasona vv. 2012-2020.



Kuvio 14. Tehostetun palveluasumisen hoitovuorokausien muutos vuosina 2012-2020.

8 IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTI KEMPELEESSÄ

8.1. Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

Hyvinvointi on muutakin kuin sairauden puuttumista. Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista, hengellistä tai maailmankatsomuksellista hyvää oloa. Hyvinvointi syntyy ihmisen itsensä, hänen läheistensä, lähiympäristönsä ja palvelujärjestelmän toiminnan sekä yhteiskuntapolitiikan tuloksena. Hyvinvoinnin tekijöitä ovat terveyden ja toimintakyvyn lisäksi elinolosuhteet ja elinympäristö, asuminen, yhteisöllisyys, osallisuus, turvallisuus, toimeentulo, mielekäs tekeminen ja ihmissuhteet. Hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita ihmisille elämänkaaren eri vaiheissa. (Mukaeltu www.hyvinvointikertomus.fi)

Ikääntyminen on luonnollinen, yksilöllisesti toteutuva elämänvaihe. Ikääntyneet ovat yhteisössään tärkeä voimavara ja iästä riippumatta heillä on mahdollisuuksia osallistua normaaliin elämään omien toiveitten ja voimavarojen mukaisesti.

Ikäihmisten erilaisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia lisätään poikkihallinnollisesti sekä yhteistyössä eri järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa pyritään mahdollisimman pitkälle huomioimaan ikääntyneiden monet tarpeet ja toiveet. Näin edistetään ja tuetaan ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä itsenäistä selviytymistä arjessa. Liikunnan ja toimintakyvyn ylläpitämisen tulee olla osa vanhusten ja vammaisten palveluita. Liikunta-alan osaajia on saatavilla vanhusten ja vammaisten palveluihin. Huolehditaan, että erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä on mahdollisuus hyödyntää liikunnan harrastamisessa kuljetus- ja avustajapalveluita sekä apuvälineitä.

Kempele Akatemia tarjoaa kuntalaisille ikään ja sukupuoleen katsomatta monipuolisen kattauksen vapaa-ajan palveluja. Kempele Akatemian kulttuurin, liikunnan, Kempele-opiston, kirjaston, museon ja virkistysuimalan palveluista löytyy hyvinvointia tukevia toimintoja ja palveluja varttuneemmillekin kuntalaisille.

Kempele-opisto järjestää ikäihmisille varsin kattavasti erilaisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kädentaitoja voi harjoittaa erilaisilla käsityökursseilla ja myös kielikursseja on suunniteltu erityisesti senioriväestöä ajatellen, esimerkkinä senioriespanjan kurssi. Kempele-opisto järjestää päivätoimintaa myös palvelutaloissa asuville. Näistä esimerkkinä yhteislauluhetket, Hovilan hopeakerho tai Kultaisen iän kerho Vanhusten Palvelutalolla, joissa toiminnan sisältö määräytyy pitkälti kerholaisten toiveiden mukaan.

Kirjastossa on tarjolla ikäihmisille monipuolinen kokoelma ääni- ja isotekstisiä kirjoja. Lukemisen apuvälineitä kuten suurennuslasi ja – levy sekä lukuviivain on myös saatavilla. Kirjaston palveluihin kuuluu lisäksi maksuton kotipalvelu, joka on tarkoitettu asiakkaille, jotka eivät itse pääse kirjastoon. Aineistoa tuodaan asiakkaan kotiin kerran kuussa sovittuna aikana. Kuljetuksen hoitaa Lions Club Kempele-Sampola. Ennen aineiston toimitusta asiakkaalle soitetaan ja kysytään, millaista aineistoa tuodaan sillä kerralla. Kirjastossa järjestetään vuosittain luentoja ikäihmisille eri aiheista esim. liikunnasta, ravinnosta ja terveydestä. Kirjastossa toimii myös kirjallisuuspiiri, johon voivat ikäihmisetkin osallistua. Kirjastossa on ikäihmisille tarkoitettu ilmoitustaulu tiedottamassa heitä mahdollisesti kiinnostavista asioista.

Kulttuuritoimi osallistuu Kansallisen Veteraanipäivän järjestelyihin. Kulttuuritoimi osallistuu myös Valtakunnallisen Vanhustenviikon ohjelman suunnitteluun yhdessä ikähoivan, seurakunnan ja seniorineuvoston kanssa sekä järjestää konsertteja ikäihmisille vuoden aikana. Lähellä ikäihmisiä ovat konsertit ja teatteriesitykset ovat ensiarvoisia, sillä aina ei välttämättä halua tai pysty lähtemään

kulttuuritapahtumiin etäämmälle. Kesäisin Museolla järjestetään yhteislaulutilaisuuksia. Yhteistyössä eläkeläisseurojen ja – yhdistysten kanssa kulttuuripalveluilla on tavoitteena järjestää teatteriretkiä maakunnan eri teattereihin. Erilaisia muita tapahtumia kulttuuripalvelut suunnittelee yhdessä eläkeläisseurojen kanssa säännöllisillä tapaamisilla.

Kempeleen kunta on ollut ”Voimaa vanhuuteen” - ohjelmakunta vuosina 2017-2020 (lisävuosi koronan vuoksi). Voimaa vanhuuteen -ohjelman päämääränä on edistää vielä kotona itsenäisesti pärjävien, toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (75+) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla. Ohjelman aikana on otettu käyttöön ikäihmisten terveysliikunnan hyviä käytäntöjä järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyönä. Hyvien käytäntöjen teemoina ovat liikuntaneuvonta, voima- ja tasapainoharjoittelu ja ulkoilu. Ohjelman myötä iäkkäille on lisätty liikuntaneuvontaa, lihasvoima- ja tasapainosisältöistä ohjattua liikuntaa sekä arkiliikunnan mahdollisuuksia ja ulkoilua. Toteutuksen voimavarana on toiminut laaja yhteistyöverkosto Kempele Akatemian palveluiden, kotihoidon, Kempeleen seurakunnan, Muistiyhdistys, SPR:n Kempeleen osasto, Kempeleen eläkeläisjärjestöjen ja Sydänyhdistyksen kesken. Ohjelman kautta kuntaan koulutettiin vuonna 2019 koulutettiin kuntaan 11 VertaisVeturia.

Hyvinvointia tukevilla kotikäynneillä 80 vuotta täyttäneille sekä omaishoitajien terveystarkastuksilla pyritään kartoittamaan tulevien ikäluokkien ennakoitavaa palvelutarvetta ja edelleen tukemaan näiden ikäryhmien aktiivista omasta hyvinvoinnista huolehtimista. Terveystarkastukset ovat lakisäätteisiä, mutta vapaaehtoisia.

8.2 Teknologisten palvelujen hyödyntäminen

Hyvinvointiteknologian käyttöönotto, seuranta ja kehittäminen ovat osa tulevaisuuden ikääntyneiden palveluja. Teknologisten palvelujen käyttöönoton on lähdettävä asiakkaan palvelutarpeesta ja hänen ”osaamisensa tasosta”.

Kempeleessä teknologian hyödyntäminen ja käyttöönotto on ollut varovaista. Teknologisten palveluiden maltillinen kokeilu aloitettiin kotihoidon asiakkaiden arjen tueksi lokakuussa 2018. Tuolloin tehtiin puolen vuoden kokeilu/pilotointi lääkehoidon tukena olevasta Evondos- lääkeautomaatista. ANJA-lääkeannosjakeluun siirryttiin Kempeleessä 2019.

Turvapuhelinpalvelut erilaisilla lisälaitteilla on jo nykypäivää. Vuonna 2020 kotihoidossa käyttöön otettu sähköinen ovenavausjärjestelmä hyödyntää kotihoidon hoitajaa ja sitä kautta välillisesti kotihoidon asiakasta.

Hoivateknologia tulee muuttamaan kotona asuvan ikäihmisen arkea tulevaisuudessa suuresti. Erilaiset turvapalvelut ja yhteisöllisyyttä tukevat virtuaalipalvelut ovat jo nyt osa ikäihmisten arkea. Tulevaisuudessa palveluja tuotetaan asiakkaille etäyhteyksiä hyödyntäen sekä ateriapalveluiden järjestämistä monipuolistetaan erilaisten annosateriaalaitteiden avulla.

8.3 Seniorineuvosto

Kuntalaissa (27 §) säädetään kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Vanhusneuvosto on lakisäätäinen ja on kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamisväylä erityisesti ikääntyntä väestöä koskevissa asioissa (Vanhuspalvelulaki 11 §). Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen,

liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta.

Kempeleessä toimii kunnanhallituksen nimeämä seniorineuvosto, jossa on eri järjestöjen ja kunnan edustus. Neuvosto toimii yhteistyöelimenä ikäihmisten, viranomaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä. Neuvostolla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, mutta sen toiminnan tavoitteena on edistää ikäihmisten vaikuttamismahdollisuuksia tekemällä esityksiä, aloitteita ja antamalla lausuntoja ikäihmisten elämään ja palveluihin vaikuttavista asioista.

8.3.1 Seniorineuvoston toiminta

Kempeleen kunnan seniorineuvoston toiminta valtuustokaudella 2017-2021 sai uusia tuulia, kun neuvoston vastuuhenkilö ja sihteeri nimettiin pysyviksi. Kotihoidon johtaja on toiminut vastuuhenkilönä ja kotihoidon palveluohjaaja sihteerinä.

Neuvosto on ottanut aktiivisen roolin erilaisissa ikääntyneitä koskevissa asioissa ja on antanut lausuntoja kaikista asioista, jotka liittyvät ikääntyneiden olosuhteisiin, asumiseen, toimeentuloon ja hoitoon. Seniorineuvosto on käynyt tutustumassa kaikkiin Kempeleessä sijaitseviin hoitopaikkoihin, joiden kanssa kunnalla on sopimus ikääntyneiden hoidosta. Neuvosto totesi, että tilanne näissä on kohtalaisen hyvä, mutta kunnan toimihenkilöiden taholta tulisi valvontaa lisätä, jotta pystyttäisiin toteamaan puutteet tai laiminlyönnit mahdollisimman nopeasti. Myös kunnan omiin toimintoihin on tutustuttu ja saatu ajankohtaista tietoa eri palvelumuodoista ja niihin liittyvistä seikoista.

Neuvoston jäsenet osallistuvat erilaisiin työryhmiin säännöllisesti. Tällaisia ovat olleet mm. Voimaa Vanhuuteen -ohjelma, Kirkkotien senioritalon suunnitelma, ikäihmisten asumistyöryhmä, vanhuspoliittinen ohjelma valtuustokaudelle 2021-2025, vanhustenviikon tapahtuman suunnittelu ja vuoden seniorin valinta äänestyksen perusteella sekä muut ajankohtaiset esillä olleet ohjelmat tai suunnitelmat. Osa seniorineuvoston jäsenistä on osallistunut myös POPSoten (vuonna 2021) alueellisiin työryhmiin.

Seniorineuvosto ja vammaisneuvosto ovat vuosittain järjestäneet yhteisiä kokouksia ja niissä on keskusteltu erilaisista molempia asukasryhmiä koskevista asioista, joihin on tarve kiinnittää huomiota ja saada aikaan parannuksia. Kempeleen seniori- ja vammaisneuvostot ovat osallistuneet säännöllisesti Lakeuden alueen vanhus- ja vammaisneuvostojen yhteiskokouksiin.

Seniorineuvoston mielestä on tärkeää, että kunta ottaa suunnittelussaan mukaan ikääntyneen väestön edustajia, kuuntelee heitä ja huomioi heiltä tulevat mielipiteet ja aloitteet.

9 PALVELUTARPEEN ENNAKOINTI JA LAADUN VARMISTAMINEN

9.1 Ennakoiva ja arvioiva työ

Ennakoivat ja palvelutarvetta aktiivisesti arvioivat kotikäynnit tulevat olemaan osa vanhustyön ennaltaehkäisevää työtä ja vanhustyön kehittämistä. Ikääntyvien henkilöiden kotona asumisen tukeminen edellyttää myös asuinolojen arviointia, asuinolojen kohentamista muutostöiden avulla, apuvälineiden ja asumista helpottavan teknologian entistä vahvempaa käyttöönottoa. Hyvinvointia tukevat kotikäynnit 80 vuotta täyttävillä ovat osa kotona asumista tukevia palveluohjaus- ja neuvontapalveluja.

Ikääntyneiden palveluissa on tällä hetkellä kaksi palveluohjaajaa, joista toinen vastaa palvelujen alkuvaiheen palvelutarpeen arvioinnista niille henkilöille, jotka ovat selviytyneet itsenäisesti ilman ikääntyneiden palveluja. Kotiutuskoordinaattori/kotiutushoitaja on henkilö, joka toimii yhdyshenkilönä osastolta kotiutuessa suunniteltujen palvelujen kanssa kotiin joko itsenäisesti tai kotihoidon avulla. Tätä toimintamallia tukemaan olisi järkevää perustaa tiimi, joka toimii asiakkaan ensikontaktina akuutin osastovaiheen jälkeen, hoitaa ja hoivaa, ohjaa, arvioi ja koordinoi asiakkaan kotona tapahtuvaa toipumista ja kuntoutusta. Kempeleessä tällaista tiimiä ei vielä ole, mutta tarvetta kohdennetulle kotiutukseen liittyvään arviointijaksoon on olemassa nykyisen toimintamallin tarkastelun perusteella. Toiminnan kehittämistä on myös keskusteltu.

Toimintaperiaatteena edellä mainitussa toimintamallissa on, että uudet asiakkaat ohjautuisivat hoitoneuvottelun tai palvelutarvearvion ja arviointijakson kautta kotihoitoon. Äkillinen hoidontarve tai ikääntyneen toimintakyvyn oleellinen muutos voi myös käynnistää arviointijakson. Arviointijaksolla arvioidaan moniammatillisesti ikääntyneen kotona selviämistä, omatoimisuutta ja voimavaroja sekä toimintakykyä. Arviointijakson yhtenä tavoitteena on myös oikea-aikaisesti annettujen palvelujen selkiyttäminen. Asiakasta autetaan toimintakykyä tukevalla työotteella ja järjestämällä riittävät tukipalvelut. Arviointijakson pituus on yksilöllinen, kuitenkin maksimissaan 3 kuukautta. Jakson jälkeen käydään arviointikeskustelu ikääntyneen henkilön kanssa jakson toteutumisesta ja olemassa olevasta palvelutarpeesta. Arviointijakson jälkeen asiakkuus voi päättyä itsenäiseen kotona asumiseen tai ikääntynyt pärjää kotonaan tukipalveluiden avulla, esimerkkinä siivous- ja ateriapalvelut. Asiakas voi myös muuttua säännöllisen kotihoidon asiakkaaksi. Uusien toimintamallien myötä palveluiden oikea-aikaisuus ja riittävät, oikeat palvelut antavat parempia mahdollisuuksia ikäihmisille kotona selviämiseen.

Tällaisen toiminnan käynnistäminen tarkoittaa kuitenkin resurssien (määräraha-, henkilöstö-) lisäämistä.

9.2 Kotihoidon henkilöstö ja ennakoitu tarve

Kotihoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa on käytetty ikäihmisten palvelujen laatusuositusoppaassa (STM, 2008) annettua mallia, jonka avulla kotihoidon henkilöstön riittävyyttä on mahdollista arvioida. Vaarama (2001) on kehittänyt laskentakaavan, jonka avulla kotihoidon henkilöstön riittävyyttä voidaan arvioida kaavaa soveltaen. Tätä laskentakaavaa soveltaen voidaan laskea ja arvioida kotihoidon henkilöstön riittävyyttä.

Kempeleen Ikääntyneiden palveluiden/kotihoidon henkilöstövahvuus on kolme (3) sairaanhoitajaa, kaksi (2) palveluohjaajaa, kotihoidon palveluesimies, puolitoista (1½) kodinhoitajaa, 30 lähihoitajaa, palvelusihteeri, ruokapalvelutyöntekijä, kolme (3) kotiavustajaa/autokuskia sekä kotihoidon johtaja. Välittömässä kotihoidon asiakkaiden hoitotyössä on 34 hoitajaa. Kotihoidon lähi- ja sairaanhoitajien keski-ikä huhtikuussa 2021 oli noin 43 vuotta.

Kotihoidon palvelujen piirissä olevien ikääntyneiden palvelutarve on käynyt yhä enenevässä määrin hoidollisemmaksi, jonka vuoksi tällä hetkellä lähihoitaja-tutkinto on ensisijainen kelpoisuusehto kotihoidon työntekijöillä. Lähihoitajista suurin osa on suuntautunut koulutuksessaan sairaanhoito ja huolenpitoon tai vanhusten hoitoon, mutta myös mielenterveys- ja päihdetyöhön ja vammaistyöhön. Henkilöstövahvuudessa on vielä kodinhoitaja -nimikkeellä työskenteleviä kodinhoitaja -koulutuksen käyneitä hoitajia sekä kuntohoitaja- koulutuksen käyneitä hoitajia.

Ikääntyneitä henkilöitä hoitavan henkilöstön tulee olla tehtävään soveltuva ja henkilöstöllä on oltava tarvittava sosiaali- ja terveydenhuollossa vaadittava kelpoisuus. Ammattitaitoinen ja ammattitaitonsa kehittämisestä kiinnostunut ja työhönsä motivoitunut henkilöstö on tärkein tekijä ikääntyneiden hyvään hoitoon ja palveluun. Myönteisesti hoidon laatuun vaikuttavia tekijöitä on henkilöstön hyvä ammattitaito ja työhön sitoutuminen sekä työhyvinvointi. Henkilöstön jaksamista ja työhön motivoitumista lisäävät työn tarkoituksenmukainen organisoiminen, osallistava ja kannustava johtaminen sekä turvallinen työilmapiiri. Työntekijän työhyvinvointiin vaikuttavat myös jokaisen työntekijän omat vuorovaikutustaidot. Hyvillä työntekijöiden alustaidoilla on yhtä tärkeä merkitys työhyvinvoinnin kehittämisessä kuin esimiehen johtamistaidoilla.

Kotihoitoon tulevien uusien työntekijöiden riittävästä perehdytyksestä huolehditaan jokaisen uuden hoitajan henkilökohtaisen ohjaustarpeen mukaisesti. Uuden hoitajan alkuperhdytyksestä huolehtii nimetty hoitaja. Työyhteisö antaa tukea ja ohjausta jokaiselle työntekijälle niin uudelle kuin vanhalle hoitajalle. Työyhteisöä rikastuttavana toimintamallina on sekä ikääntyneemmistä ja nuoremmista hoitajista muodostunut työyhteisö. Paitsi että ns. hiljainen tieto siirtyy vanhemmalta sukupolvelta nuoremmalle sukupolvelle niin myös ikääntyneemmän hoitajan elämäkokemus (henkilökohtainen ja työelämästä muodostunut) rikastuttavat työyhteisöä.

Tulevaisuudessa toimintaterapeuttien, fysioterapeuttien sekä kuntoutukseen suuntautuneiden lähihoitajien osaamisella on iso merkitys kuntoutuksen kotiin viemisessä. Kuntouttavaa ja kotona asumista tukevaa toimintaa kohdennetaan yhä enemmän kotona asuvalle ikääntyvälle väestölle. Se tarkoittaa fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien työskentelyä yhä enemmän kotihoidossa, mutta myös heidän rekrytoimista kotihoidon henkilöstövahvuuteen. Palveluohjauksen kasvun tarpeeseen vastaamisessa sosionomien ja/tai geronomien rekrytoinnilla varmistetaan palvelun järjestämiseksi tarvittava sosiaalihuollon osaaminen. Myös toimintayksikön lähiesimiesresurssiin on kiinnitettävä huomioita, sillä toiminnan kustannustehokas organisointi, nopea reagointi muuttuviin tilanteisiin tuo taloudellista hyötyä toimintayksikköön, parantaa asiakkaiden palvelujen saatavuutta ja tuo työhyvinvointia toimintayksikköön.

Ikääntyneiden hoivaan ja hoitotyöhön tarvitaan positiivista näkyvyyttä ja vetovoimaa, jotta se olisi kiinnostava ja arvostettu. Helposti puhutaan ikääntymisestä ongelmana ja palvelujen tarpeen kasvun aiheuttajana. Näiden sijaan olisi puhuttava niistä ikääntymiseen liittyvistä voimavaroista ja mahdollisuuksista, jotka ilmentävät ikääntymistä positiivisena asiana.

9.3 Laadun hallinta

Ikääntyneiden palveluissa laatu varmistetaan ensisijaisesti rekrytoimalla koulutettua, ammattitaitoista ja työhönsä sitoutunutta hoitohenkilöstöä. Uusien hoitajien pätevyys tarkistetaan Terhikki-/Suosikki-rekisteristä ja suositukset tarkistetaan käytyjen työpaikkahaastattelujen lisäksi sekä noudatetaan KVTES:n mukaisesti määriteltyä koeaika.

Kotihoidossa on myös käytössä laadunvalvontajärjestelmänä HaiPro-järjestelmä. Sen avulla seurataan asiakkaisiin kohdistuneita poikkeamia hoidon toteutuksessa, mutta myös hoitajiin kohdistuneita hoitotyön toteutukseen liittyneitä tapaturmia. Seurannan avulla voidaan tehdä tarvittavat korjaavat toimenpiteet niin asiakastyössä kuin hoitotyön käytännöissäkkin.

Lääkehoitoa toteuttavat ainoastaan koulutetut ja lääkehoidon osaamisensa hyväksytysti osoittaneet hoitajat. Lääkehoidon toteutukseen tarvittava osaaminen on osoitettava säännöllisesti, ja siitä on suoritettava siihen kuuluvat näytöt hyväksytysti. Henkilöstön osaaminen varmistetaan pääsääntöisesti koulutuksen avulla. Lääkehoidon koulutus toteutetaan verkkokoulutuksena ja tentteinä sekä osaamisen näyttönä (Medieco). Osaamista vahvistavaa koulutusta pyritään järjestämään yhteiskoulutuksella koko henkilöstölle, mutta työntekijöillä on mahdollisuus hakeutua myös oman kiinnostuksensa ja vahvuuksien tai vastuualueidensa mukaisesti yksilöllisesti valittaviin koulutuksiin.

Perehdytykseen kiinnitetään erityistä huomiota. Uusi työntekijä on useamman päivän ajan tai eri vuoroja perehdyttäjän mukana tutustumassa uuteen työhönsä. Työhyvinvointia pyritään tukemaan myös joustavalla ja toiveita huomioivalla työvuorosuunnittelulla. Kempeleen kotihoidossa on suuntauduttu siihen, että hoitajat suunnittelevat itse omat työvuoronsa, jotka esimies mahdollisuuksien mukaan huomioi lopullisessa työvuorosuunnittelussa.

Ikääntyneiden palveluissa työhyvinvoinnin ylläpitämistä on pyritty huomioimaan niin työaika- kuin työpistesuunnittelulla. Kotihoidossa on vuodesta 2018 toiminut kotihoidon hoitajista ja esimiehistä muodostunut kehittämistyöryhmä. Kotihoidossa on aluemalli, jossa kunta on jaettu kolmeen alueeseen, joiden sisällä toimii hoitoringit. Hoitajat jaetaan alueittain suhteessa asiakkaiden palvelutarpeen mukaan. Kotihoidossa on säännölliset työkokoukset ja tiimipalaverit. Lisäksi vuosittain pyritään toteuttamaan kehittämisiltapäivä, mutta viime vuosien muuttuvissa olosuhteissa tämä ei ole ollut mahdollista.

9.4 Valvonta

Ikääntyneiden palveluihin laadittu omavalvontasuunnitelma päivitetään säännöllisesti vuosittain talousarvion suunnittelun aikoihin tai silloin, kun toiminnassa on tapahtunut muutoksia. Ikääntyneiden palveluiden omavalvontasuunnitelma käsittää kokonaisuudessaan ikähoivan palveluiden laadun tarkkailun omavalvonnan kautta. Laadunhallinnan ja omavalvonnan keinoja ovat lisäksi asiakkailta ja omaisilta saatu ja kerätty palaute. Hoitajilta saatua palautetta käytetään palvelujen kehittämiseksi ja hoidon laadun varmistamiseksi. Kotihoidon henkilöstön keskuudessa toimii avoin vuorovaikutus ja esimerkiksi säännöllisesti pidettyjen työkokousten kautta keskustelua käydään laajemmalla ryhmällä. Kotihoidon palvelutiimi pienempänä ryhmänä käy läpi näitä isompia linjoja.

Omaisilta tulee enemmän suullista palautetta. Muistutusten muodossa tuleviin negatiivisiin palautteisiin tulee antaa vastaus kohtuullisessa ajassa. Palautteet käsitellään ja niistä mahdollisesti seuraavat toimenpiteet tehdään. Yhteistyötä tehdään myös Aluehallintoviraston (PSAVI) kanssa. Asiakkaat voivat myös olla yhteydessä sosiaali- ja potilasasiamieheen, joka antaa kuntaan vuosittaisen raportin toiminnastaan ja yhteydenottojen sisällöstä.

Kunnan viranhaltija suorittaa säännöllisesti vuosittain valvontakäyntejä kunnan alueella toimiviin yksityisiin sosiaalihuollon toimintayksiköihin ja valvoo näin osaltaan niiden toimintaa yksityiskohtaisemmin. Yksityisen toimijoiden valvonnan tarve on viime vuosina lisääntynyt yksityisten toimijoiden lisääntyessä. Näihin valvontatehtäviin olisi tarpeen saada selkeästi nimetty oma valvoja. Hyvä ja avoin yhteistyö yksityisten toimijoiden kanssa mahdollistaa kuitenkin laaduntarkkailun normaalitilanteissa niin kotihoidon tuottamisessa kuin ympärivuorokautisessakin hoidossa.

10 TOIMINTAOHJELMA

Vanhuspoliittisen toimintaohjelman tavoitteeksi vuonna 2017 kirjattiin valtakunnallisten linjausten suuntaisesti ja myös Kempele-sopimuksen mukaisesti ikäihmisten palvelurakenteen ja sisällön uudistaminen. Tavoitteena tuolloin oli, että yli 75-vuotiaista 93 % asuu kotona, heistä 13-14 % on kotihoidon palvelujen piirissä ja omaishoidon tuen piirissä on 5-6%. Ympäri vuorokautisen hoivan eli tehostetun palveluasumisen asukkaina on 7 % yli 75-vuotiaista.

Toteutuksessa onnistuttiin osittain, sillä kaikista yli 75-vuotiaista, omaishoidon tuen piirissä olevien määrä tavoitti asetettuja tavoitteita. Yli 75-vuotiaista kotona asuvien osuus sekä kotihoidon palveluissa olevien osuus on useamman vuoden ollut tavoitteen mukaista. Sen sijaan tehostetun palveluasumisen asukkaiden osalta suunta on ollut kasvava.

Nyt tavoitteena tulevaisuuteen on, että pohjoispohjalainen ikääntynyt ihminen saa ja voi asua omassa kodissaan, erilaisissa asumisympäristöissä oman näköistään elämää riittävän tuen ja palvelujen turvin. Palvelutarpeen arviointi ja palveluista päättäminen on keskitetysti johdettua, perustuu maakunnallisiin kriteereihin ja linjauksiin, ja toteutuu lähellä asiakasta. Asiakkaan palvelusuunnitelma pohjautuu normaaliuden ja voimavaroalähtöisyyden periaatteisiin eli siihen, mitä ihminen itse kykenee ja osaa. Teknologiaa on käytössä kattavasti ikääntyneen arjessa ja tarjottavissa palveluissa. Kotiin annettavat palvelut ja kotihoito ovat ensisijainen palvelumuoto.

Tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä 75 -vuotiaista vähintään 94 % asuu kotona itsenäisesti, kotihoidon, omaishoidon tai perhehoidon turvin. 75 -vuotiaista korkeintaan 6 % asuu pitkäaikaisesti ympärivuorokautisissa hoivayksiköissä. Ennaltaehkäisevät, hyvinvointia edistävät palvelut tähtäävät kunnissa ikäihmisten kotona asumisen mahdollisuuksiin ja heidän toimintakyk्याnsä tukevaan yhteisöllisyyteen. Maakunnallisesti toteutetaan yhtenäistä palveluohjausmallia ja kriteereitä (mm. kotiin annettavat ja kotona asumista tukevat palvelut, omaishoidon tuki, ympärivuorokautiset palvelut). Palveluiden saatavuutta ja laatua turvataan 24/7-saavutettavuudella ja hyvinvointitekniologian ennakkoluulottomalla kehittämisellä ja hyödyntämisellä. Kotona asumista tukevia palveluja kehitetään valikoiman ja vaikuttavuuden osalta niin, että kustannuksiltaan raskaampien palveluiden tarve vähenee.

Tämän ohjelman voimassaolon aikana Kempeleen kunnan talousarvioissa ja toimintasuunnitelmissa sitoudutaan seuraaviin tavoitteisiin:

- Kotihoidon henkilöstömitoitus on asiakkaiden palvelutarpeen ja kansallisten suositusten mukainen.
- Omaishoidontuen painopiste on ympärivuorokautista kotihoivaa tukeva.
- Tehostetun palveluasumisen käytön kasvu on maltillista, RAI:n käyttö.
- Kotikuntoutuksen toteutusta tavoitellaan osaksi kotiin vietävää kuntouttavaa palvelua ja hoivaa.
- Ennakoivan ja arvioivan työn prosesseja kehitetään ja vakiinnutetaan osaksi toimintaa.
- Hyvinvointitekniologian käyttöönottoa vahvistetaan kotihoidossa.
- Poikkihallinnollista työtä vahvistetaan ennaltaehkäisevissä työmuodoissa.
- Ikääntyneiden palveluista tiedottamista vahvistetaan.
- Ikääntyneiden palveluasumisen (Senioritalo) valmistelu etenee ja Senioritalo toteutuu.

Kempeleen vanhuspoliittinen toimintaohjelma on ”Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi sekä palvelujen parantamiseksi 2020-2023” (STM julkaisuja 2020:29) mukainen. Laatusuosituksen tavoitteena

on mahdollistaa hyvä ikääntyminen sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille. Sen keskeiset sisällöt ovat iäkkäiden toimintakyvyn edistäminen, vapaaehtoistyön lisääminen, digitalisaation ja teknologioiden hyödyntäminen, asumisen ja asuinympäristöjen kehittäminen sekä palveluiden tuottaminen ja järjestäminen, asiakas- ja palveluohjaus, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä laadun varmistaminen. Laatusuositus on tarkoitettu ensisijaisesti väestön ikääntymiseen varautumisen ja iäkkäiden palvelujen kehittämisen, arvioinnin ja toimeenpanon tueksi.

11 LOPPUSANAT

Vanhuspoliittinen ohjelma on erityisesti nyt altis jatkuvalla muutoksella. Huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollossa suunnitteilla olevat valtakunnalliset muutokset palveluiden tuottamisen, palvelurakenteiden muuttamisen, lainsäädännön uudistamisen, erilaisten ohjeiden ja suositusten muuttumisen myötä, on odotettavissa suuria haasteita pitkäaikaisen strategian luomiseen. Ohjelma täytyy päivittää säännöllisesti, mutta myös sen seurannasta ja toimeenpanosta on huolehdittava säännöllisesti.

Palvelurakennemuutos edellyttää siirtymistä hoitamisen kulttuurista arjessa avustamiseen, toimintakyvyn tukemiseen sekä kuntouttavaan toimintaan. Julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ennaltaehkäisevässä toiminnassa kannattaa lisätä fyysisen ja psyykkisen terveyden ylläpidossa.

Henkilöstössä tulee olla toimintaympäristön muutoksen vaatimaa uutta osaamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, joilla on palvelujen, palvelutarpeen arvioinnin ja palvelujärjestelmän osaaminen ja ammattitaito sekä kokemus. Henkilöstö osaa tunnistaa asiakkaan voimavarat sekä käytettävissä olevat resurssit ja ohjata asiakasta omavastuiseen toimintaan huomioiden asiakkaan yksilölliset tarpeet.

Sähköiset ja digitaaliset palvelut tulevat olemaan osa ikäihmisten palveluja. Ikäihmisiä tulee rohkaista digilaitteiden käyttöön, kannustaa heitä digitaalisten palveluiden opetteluun ja vahvistamiseen. Digitaalisten apuvälineiden avulla on tavoitteena helpottaa ja sujuvoittaa elämisen arkea.

Huoli Kempeleen kunnan väestöpohjan ikääntymisestä on aito ja ikääntyvän ihmisen on saatava palvelu, joka helpottaa ja mahdollistaa kotona asuvan arjen sujumisen.

Vanhuspoliittisen ohjelman työryhmä:

Mömmö Kerttu

Pellikka Anitta

Polvi-Karjalainen Riitta

Salonperä Valto

Lapinoja Päivi, palveluohjaaja

Inkala Raija, kotihoidon johtaja

LIITE 1 TOIMENPIDEOHJELMA

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Kotihoidon henkilöstömitoitus on asiakkaiden palvelutarpeen ja suositusten mukainen.	* Henkilöstöresurssia seurataan ikääntyneiden palveluissa säännöllisesti suhteessa asiakasmääriin ja se raportoidaan päättäjille	Viranhaltijat
	* Talousarviossa ja -suunnitelmissa huomioidaan todennettu henkilöstön lisäresurssitarve: 1 sh ja 3 lh vuodelle 2022	Valtuusto Kunnanhallitus
Omaishoidontuen painopiste muuttuu ympärivuorokautista hoivaa tukevaksi.	* Kunnanhallituksen hyväksymä omaishoidon uusi ohje otetaan käyttöön 1.6.2021	Viranhaltijat
Tehostetun palveluasumisen käytön kasvu on maltillinen	* SAP-tiimi arvioi ja hyödyntää kattavasti RAI-mittaristoa asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa	SAP-tiimi
	* Henkilökunnan suunnitelmallinen koulutus, jolla vahvistetaan suunnitelmallista hoiva- ja kuntoutustyötä.	Esimiehet
	* Asiakkaan aktivoiminen	Työntekijät
Tavoitellaan laadullisesti kuntouttavaa palvelua ja hoivaa	*Vahvistetaan kotikuntoutusta: fysioterapeutin toimi kotihoitoon	Valtuusto Kunnanhallitus Valtuusto
Ennakoivan ja arvioivan työn prosesseja kehitetään ja vakiinnutetaan osaksi toimintaa	*Perustetaan arviointitiimi kotiutushoitajan tueksi	Esimiehet
	* Resursoidaan palveluohjaus siten, että arviointi, ohjaus ja toimintakyvyn mittaaminen toteutuu kaikissa palvelutarpeen arvioinneissa ja muutostilanteissa	Valtuusto Kunnanhallitus Viranhaltijat
	*Jatketaan hyvinvointia tukevia kotikäyntejä niille 80-vuotiaille, jotka eivät ole kotihoidon palveluiden piirissä	Esimiehet Työntekijät
Hyvinvointiteknologian käyttöönottoa vahvistetaan kotihoidossa	*Hyödynnetään paremmin teknologiaa (esim. lääkemuistuttaja, videoyhteys, lääkeannosautomaatti, etähoiva, MenuMAT) ja laajennetaan käyttöä asiakkaiden tarpeen mukaan.	Viranhaltijat Valtuusto Kunnanhallitus

	* Etähoiva otetaan tavoitteelliseksi osaksi kotihoidon kotikäyntejä	Työntekijät
Poikkihallinnollista työtettä vahvistetaan ennaltaehkäisevissä työmuodoissa.	* Ikäihmiset huomioidaan ohjatuissa liikuntapalveluissa ja selvitetään mahdollisuudet lisätä ohjattuja toimintoja etäyhteyksin	Liikuntapalvelut
	*Asiakkaan ennaltaehkäisevä toimintakykyä tukeva ja aktivoiva palvelu	Viranhaltijat
	*Asiakkaan oman osallisuuden motivoiminen	Työntekijät
Ikäihmisten palveluista tiedottamista vahvistetaan	* Tiedottamisen vahvistaminen kaikissa palveluissa ja toiminnoissa.	Kaikki toimialat
	*Palveluoppaan päivittäminen säännöllisesti	Viranhaltijat
Ikäihmisten palveluasumisen (Senioriasunnot) vaihtoehdot selvitetään	*Rahoitus selvitys	Valiokunnat
	*Tarveselvitys	Kunnanhallitus Valtuusto